

ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อม

The Study on Factors affected to Environmental Accounting

จงจิตต์ พิมพาลัย

คณะกรรมการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อม

The Study on Factors affected to Environmental Accounting

อาจารย์จกิตต์ พิมพาลัย

คณะกรรมการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

บทคัดย่อ

1. การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมส่งผลให้เกิดความเจริญของสังคมและความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ในขณะที่เดียวกันการดำเนินงานในภาคอุตสาหกรรมก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมทั้งมลภาวะทางน้ำ มลภาวะทางอากาศ มลภาวะทางขยะและของเสีย และมลภาวะทางเสียง ปัจจุบันทั่วโลกมีการตื่นตัวในปัญหาสิ่งแวดล้อมดังกล่าวจึงมีการรณรงค์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยให้ภาคธุรกิจมีความรับผิดชอบต่อการทำงานที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และกระตุ้นให้ภาคธุรกิจจัดทำรายงานการดำเนินงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแก่สาธารณะ ในประเทศไทยมีความตื่นตัวเรื่องสิ่งแวดล้อมโดยกระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมออกพระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ซึ่งกำหนดให้ธุรกิจมีการจัดการเกี่ยวกับมลภาวะทั้ง 4 ด้าน และมีการจัดตั้งหน่วยงานกำกับดูแลพร้อมทั้งกำหนดบทลงโทษผู้ไม่ปฏิบัติตามตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยกระตุ้นให้บริษัทจดทะเบียนมีการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในรายงานความยั่งยืน เพื่อส่งเสริมบรรษัทภิบาลในด้านความรับผิดชอบต่อสังคม และสำนักกำกับดูแลธุรกิจ กรมทะเบียนการค้า (2543:310) กระตุ้นให้ธุรกิจต้องเปิดเผยข้อมูลต่อสังคมเกี่ยวกับนโยบายสิ่งแวดล้อม วัตถุประสงค์ด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อแสดงถึงความเอาใจใส่และตระหนักในปัญหาดังกล่าว (ผ่องพรรณ เจียรวิริยะพันธุ์, 2542 : 280) งานวิจัยนี้จึงเป็นงานวิจัยเชิงสำรวจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อมซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ 6 ด้านประกอบด้วย 1. ด้านหลักการริเริ่มในประเทศ 2. ด้านกฎหมายในประเทศและกฎหมายต่างประเทศ 3. ด้านการกำกับดูแลที่ดี 4. ด้านหลักการที่ต้องปฏิบัติ 5. ด้านแรงกระตุ้นจากสังคม 6. ด้านแรงกระตุ้นจากนักลงทุนโดยสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหารฝ่ายบัญชีและใช้แบบสอบถามระดับความคิดเห็น Likert Scale 1-5 ระดับ และยังต้องการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบ Semi-Structured Interview กับผู้บริหารที่เกี่ยวข้องถึงปัญหาในทางปฏิบัติของการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาอุปสรรคในการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึก โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างจากบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยทุกกลุ่มธุรกิจยกเว้นกลุ่มธุรกิจการเงิน ผลที่ได้จากงานวิจัยนี้จึงเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อทั้งภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพ ใน

การปรับปรุงกฎหมายหรือข้อกำหนดต่างๆทางด้านสิ่งแวดล้อม และยังเป็นประโยชน์แก่ภาคธุรกิจที่จะประยุกต์ใช้การบัญชีสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ และผลวิจัยนี้จะให้ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในธุรกิจ การจัดทำรายงานและการเปิดเผยข้อมูลของแต่ละกลุ่มธุรกิจที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในธุรกิจ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในทางปฏิบัติในแต่ละกลุ่มธุรกิจ โดยศึกษาถึงปัจจัย 6 ด้านที่ส่งผลต่อการประยุกต์ในการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม รวมทั้งข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ : การบัญชีสิ่งแวดล้อม ปัจจัยการประยุกต์ใช้การบัญชีสิ่งแวดล้อม

The Study on Factors affecting Environmental Accounting

Ms.Jongjit Pimpalai

The Faculty of Accounting Dhurakij Pundit University

Abstract

Industrial development has resulted in the growth of the city and its economic prosperity. Meanwhile the management in the industrial sectors also causes an impact on the environment and brings about environmental problems including water pollution, air pollution, garbage pollution, waste and noise pollution. Nowadays, the world has been alert on these problems, so there are lots of campaigns on nature and environment preservations. This is done by the government sectors assigning the business sectors to have responsibility on their business management, the one that causes an impact on public environment. In Thailand, the topic is raised up by the Natural Resources and Environment Ministry that issued Environmental Act in 2535 B.E. (Buddhist Era) which has assigned the business sectors to deal with the 4 kinds of problems on pollution and also to establish an agency to supervise their activities and to design the penalty for those who do not follow the act. The Stock Exchange of Thailand has aroused the listed companies to report the company data on environment in their sustainable report. This is to promote the corporate governance responding to their own society. And also the Office of Business Monitoring, Department of Commercial Registration (2543:310) has aroused the business sectors to disclose their information on environmental policy and their purpose on handling the environment to the public which will show their concern and awareness to the problems existing (Pongpun Jiaviriyapan ,2542 : 280) This research is a survey research that affects the factors on applying environmental accounting including 6 important factors:- 1. initiative in the country 2. local and international laws 3. good governance 4. principles of practice 5. encouragement by the society; and 6. the incentives of the investors. This will be done by having the accounting executive to respond the questionnaires using the 1-5 level opinion survey of Likert Scale. Still, it is needed to study more on qualitative information which Semi-Structured interview style will be used with those executives on the problems of practice in environmental management including problems and barriers in processing environmental accounting to gain more insight data. This will be done by

randomly selecting the sample group from the various kinds of listed company in the Stock Exchange of Thailand, except those in the finance businesses. The result of this research will be beneficial information both for government and professional agencies involving in law improvement and other requirements on environment and also will be beneficial to the business sectors in utilizing environment accounting efficiently. And this result also provides an empirical data on the 6 important factors that affect on applying quality cost accounting, including some suggestions for the future research.

key words : environmental accounting, factors for environment accounting

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย

๗

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ

๖

สารบัญ

๗

สารบัญตาราง

บทที่ 1 บทนำ

- ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1
- วัตถุประสงค์ในการศึกษา 3
- สมมติฐานการวิจัย 3
- นิยามคำศัพท์ 4
- ขอบเขตของการวิจัย 5
- ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 5

บทที่ 2 แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

- แนวคิดและแนวทางปฏิบัติในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม 6
- กฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม 8
- การบัญชีสิ่งแวดล้อม : ความหมาย การจัดทำบัญชีและรายงานเกี่ยวกับบัญชีสิ่งแวดล้อม 10
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีสิ่งแวดล้อม 13

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 16
- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 17
- การเก็บรวบรวมข้อมูล 22
- การวิเคราะห์ข้อมูล 23

บทที่ 4 ผลการวิจัย

- ตอนที่ 1 ลักษณะประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง 25
- ตอนที่ 2 การศึกษาความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม 28

บทที่ 5 ผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์

- ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสัมภาษณ์ 43
- ความเห็นในเรื่องการขอรับรองมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO 14000 43
- ความเห็นในเรื่องความชัดเจนของนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม และพระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม 44
- ความคิดเห็นในเรื่องความชัดเจนของภาครัฐเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม 47
- ความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติและการกำกับดูแล 49
- ความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนสังคม และสิ่งแวดล้อมในแผนงานประจำปีของบริษัทมีผลต่อการยอมรับของสังคม และกลุ่มลูกค้าหรือไม่อย่างไร 50
- ความคิดเห็นของผู้ถูกสัมภาษณ์ในการจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อม 50
- สรุปผลจากการสัมภาษณ์ 52
- สรุปผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์ 53

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย

- ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

56

บรรณานุกรม

57

ภาคผนวก

ก. แบบสอบถามเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อม
โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ

ข. แบบสัมภาษณ์เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อม
โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ

ค. ประวัติผู้วิจัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
3-1 จำนวนประชากรและตัวอย่างเรียงตามกลุ่มหลักทรัพย์	17
4-1 สรุปแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับ	24
4-2 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม (แสดงหน่วยเป็นร้อยละ)	25
4-3 ข้อมูลเกี่ยวกับบริษัทกลุ่มตัวอย่าง (แสดงหน่วยเป็นร้อยละ)	26
4-4 แสดงระดับความคิดเห็นด้านการกำหนดมาตรฐาน ข้อบังคับ และบทลงโทษ	29
4-5 แสดงระดับความคิดเห็นด้านการสนับสนุนจากรัฐ	30
4-6 แสดงระดับความคิดเห็นการกำหนดมาตรฐานการบัญชีกับพระราชบัญญัติ สิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 และแนวทางการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมของประเทศ แถบยุโรปและเอเชีย	31
4-7 แสดงระดับความคิดเห็นด้านการกำหนดแผนและนโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	33
4-8 แสดงระดับความคิดเห็นการกำหนดระบบข้อมูล และระบบบัญชี เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อม	34
4-9 แสดงระดับความคิดเห็นด้านการกำหนดแผนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในแผนงานของ บริษัท	35
4-10 แสดงระดับความคิดเห็นด้านการบริหารและการจัดสรรเงินทุนด้านการจัดการ สิ่งแวดล้อม	36

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่

หน้า

4-11 แสดงระดับความคิดเห็นด้านการกำหนดความรับผิดชอบในการจัดการสิ่งแวดล้อม	36
4-12 แสดงระดับความคิดเห็นด้านสังคมในกลุ่มลูกค้าและสังคมในเรื่องที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัท	38
4-13 แสดงระดับความคิดเห็นด้านกลุ่มนักลงทุน	39
5 – 1 สรุปจำนวนผู้ถูกสัมภาษณ์ตามกลุ่มอุตสาหกรรม	41

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

สภาพเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบันมีการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมด้านต่าง ๆ ทั้งจากนักลงทุนในประเทศและต่างประเทศ โดยมุ่งเน้นให้ประเทศไทยเป็นประเทศในกลุ่มอุตสาหกรรมใหม่ (New Industrializing) จากสภาพการเติบโตด้านอุตสาหกรรมจึงเกิดมลภาวะปัญหาด้านต่าง ๆ มากมาย เช่น มลภาวะทางอากาศ มลภาวะทางน้ำ เกิดขยะกากของเสียจากกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรม ทางกระทรวงอุตสาหกรรมจึงมีการกำหนดระเบียบข้อบังคับและกฎหมายด้านการควบคุมมลภาวะเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และออกเป็นพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาสิ่งแวดล้อม ฉบับแรก ในปีพ.ศ. 2518 และมีการปรับปรุงกฎหมายอย่างต่อเนื่องจนถึงในปัจจุบัน คือพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 กำหนดให้ทุกอุตสาหกรรม ที่ดำเนินงานและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ต้องจัดทำรายงานสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment Report- EIA Report) เสนอให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติ (ส.ผ.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมพิจารณา ซึ่งในรายงานประกอบด้วยหัวข้อที่เกี่ยวข้องอุตสาหกรรมใน หัวข้อได้แก่ ด้านมลภาวะทางน้ำ ด้านมลภาวะทางอากาศ ด้านขยะและของเสีย ด้านมลภาวะด้านดิน ด้านมลภาวะทางเสียง นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดให้การพัฒนาโครงการใด ๆ ที่ก่อให้เกิดผลกระทบกระเทือนสิ่งแวดล้อม ต้องจัดทำรายงานสิ่งแวดล้อมเช่นกันและต้องนำเสนอรายงานสิ่งแวดล้อมให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุก 6 เดือนในปัจจุบันมีกิจการและประเภทโครงการพัฒนาจำนวน 22 ประเภท ได้แก่ โครงการพัฒนาประเภทพาณิชย์ ระบบทางพิเศษหรือระบบขนส่งมวลชนที่ใช้ราง ท่าเรือพาณิชย์ประเภทโรงงานไฟฟ้าพลังงานความร้อน และอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมกลั่นน้ำมันปิโตรเลียมผลิตปูนซีเมนต์

จากที่ภาคอุตสาหกรรมมีความตื่นตัวในการปฏิบัติตามข้อกำหนดตามกฎหมายที่กำหนดให้กิจการต้องทำรายงานสิ่งแวดล้อม มีผลให้องค์ทางวิชาชีพบัญชีทั่วโลกมีการกำหนดแนวคิดเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลของการรายงานสิ่งแวดล้อมซึ่งในปี ค.ศ. 1991 มีการจัดประเภทและมีการกำหนดความหมายของบัญชีสิ่งแวดล้อมออกเป็น 3 ลักษณะ ดังตารางต่อไปนี้

ความหมายในมุมมองของ	ขอบเขตการรายงาน	ผู้รับรายงาน
1. Environmental Natural Resource Accounting (ENA)	ประชาชาติโดยรวม	บุคคลหรือหน่วยงานภายนอก
2. Environmental Financial Accounting (EFA)	องค์กรธุรกิจ	บุคคลหรือหน่วยงานภายนอก
2. Environmental Management Accounting (EMA)	ทั้งกิจการ ส่วนงาน โครงการ กลุ่มสินค้า	ผู้บริหารและพนักงานภายใน

ที่มา : โครงการสัมมนา “ได้ร่วมพระบารมีการบัญชีก้าวไกล” ภาควิชาการบัญชี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในปี ค.ศ. 2005 สมาพันธ์นักบัญชีนานาชาติหรือ IFAC ได้กำหนดแนวปฏิบัติในเรื่องบัญชีสิ่งแวดล้อม (IFAC launched International Guidance Document, 2005) สำหรับในประเทศไทย เรื่องบัญชีสิ่งแวดล้อมยังอยู่ในระหว่างการดำเนินการ ในขณะนี้จึงยังไม่มีมาตรฐานการบัญชีใดๆ ที่เป็นหลักปฏิบัติสำหรับบริษัทในประเทศไทย

งานวิจัยจึงศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในขอบเขตของ Environmental Financial Accounting (EFA) ซึ่งเป็นการจัดทำรายงานทางการเงินเสนอต่อบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก และเน้นรายงานด้านภาระหนี้สินที่แสดงต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมในอนาคต ที่มีนัยสำคัญแก่ผู้ใช้งารายงานการเงิน การให้ข้อมูลกับผู้ใช้งารการเงินในเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งของการรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility) ซึ่งคำนิยามของ CSR กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า “ เป็นการที่องค์กรรวบรวมเรื่องเกี่ยวกับสังคมทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจเข้าไปสู่นโยบายของธุรกิจและการดำเนินงาน ขอบเขตของความร่วมมือในการรับผิดชอบต่อสังคมได้รวมผลกระทบทางตรงของการกระทำขององค์กรและผลกระทบด้านอื่นที่อาจเกิดขึ้นแก่สังคม” ผลกระทบของการกระทำขององค์กรต่อสังคมในเรื่องของสิ่งแวดล้อมจึงเป็นหัวข้อที่สำคัญที่กำหนดให้เปิดเผยไว้ในรายงานทางการเงินตาม MD&A ซึ่งเป็นข้อกำหนดการรายงานของผู้บริหารของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และพบว่า 64% ของรายงานทางสังคมเป็นรายงานด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งเกิดจากความสนใจของผู้มีส่วนได้เสียและได้รับการสนับสนุนจากกฎหมายข้อบังคับและแนวทางที่เพิ่มขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการทำบัญชีสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ข้อมูลจึง

เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการความรับผิดชอบต่อสังคม จึงอาจกล่าวได้ว่าการทำบัญชีสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ข้อมูลจึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการความรับผิดชอบต่อสังคม

ปัจจัยที่เป็นสิ่งกระตุ้นให้กิจการมีความรับผิดชอบต่อสังคม มี 6 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยที่ 1 การริเริ่มหลักการในระดับชาติ ปัจจัยที่ 2 หลักการที่ต้องปฏิบัติ ปัจจัยที่ 3 กฎหมายทั้งในประเทศและกฎหมายสากล ปัจจัยที่ 4 การกำกับดูแลกิจการที่ดี ปัจจัยที่ 5 แรงกระตุ้นจากสังคมความเสี่ยงด้านชื่อเสียงและปัจจัยที่ 6 แรงกระตุ้นจากนักลงทุน จาก 6 ปัจจัยนำข้อมูลมาจากการโครงการสัมมนา “ได้ร่มพระบารมี-การบัญชีก้าวไกล” เรื่องการกำกับดูแลกิจการและการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม : ดร.ศุภมิตร เตชะมนตรีกุลและรองศาสตราจารย์ดวงฉน โภมารัตน์ ซึ่งงานวิจัยฉบับนี้ต้องการศึกษาว่าปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้การบัญชีสิ่งแวดล้อมอย่างไร และนอกจากนี้ยังต้องการศึกษาถึงการนำเอาการบัญชีสิ่งแวดล้อมมาใช้ในทางปฏิบัติอย่างไร และมีความแตกต่างในการเปิดเผยข้อมูลในรายงานทางการเงินอย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในธุรกิจ
2. เพื่อศึกษาการจัดทำรายงานและการเปิดเผยข้อมูลของแต่ละกลุ่มธุรกิจที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในธุรกิจ
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในทางปฏิบัติในแต่ละกลุ่มธุรกิจ

สมมุติฐาน

กลุ่มบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 7 กลุ่มหลักทรัพย์ต่างกันจะทำให้การประยุกต์การใช้บัญชีสิ่งแวดล้อมของกลุ่มบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยต่างกัน ได้แก่ การริเริ่มหลักในระดับประเทศ หลักการที่ต้องปฏิบัติ กฎหมายทั้งในประเทศและกฎหมายสากล การกำกับดูแลกิจการที่ดี แรงกระตุ้นจากสังคมความเสี่ยงด้านชื่อเสียง แรงกระตุ้นจากนักลงทุน

นิยามศัพท์

สิ่งแวดล้อม

สภาพทางธรรมชาติที่อยู่รอบธุรกิจ เช่น อากาศ น้ำ พื้นดิน

บัญชีสิ่งแวดล้อม

การรับรู้รายการทางบัญชีที่แสดงข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรธุรกิจเพื่อใช้ในการบริหารงาน

รายงานการเงินเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

การจัดทำรายงานการเงินที่นำเสนอต่อบุคคลหรือพนักงานภายนอก เป็นการรายงานด้านภาระหนี้สินที่เป็นผลจากต้นทุนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในอนาคตที่มีนัยสำคัญแก่ผู้ใช้งบการเงินที่เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง และการใช้มาตรฐานการบัญชีเป็นหลักในการจัดทำรายงานทางการเงิน

การเปิดเผยข้อมูลการบัญชีสิ่งแวดล้อม

การนำเสนอข้อมูลในรายงานทางการเงิน ในส่วนต่าง ๆ ของรายงานประจำปี หรือในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

การสนับสนุนขององค์กร

การกำหนดนโยบาย และการวางแผนการดำเนินงานทั้งระยะสั้นและระยะยาวรวมทั้งการฝึกอบรมและส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของพนักงาน

ต้นทุนสิ่งแวดล้อม

ต้นทุน ที่เกิดจากความรับผิดชอบในการจัดการ
ด้านสิ่งแวดล้อมของธุรกิจ จากการปฏิบัติตาม
กฎหมายจริยธรรมของธุรกิจ หรือวัตถุประสงค์
อื่นๆ ที่ธุรกิจกำหนดขึ้น

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาจากแบบสอบถามผู้บริหารฝ่ายบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ แห่ง
ประเทศไทย รวม 7 กลุ่มหลักทรัพย์ ได้แก่ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภค
และบริโภค กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มทรัพยากร กลุ่ม
บริการ กลุ่มเทคโนโลยี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นข้อมูลให้แก่ภาคธุรกิจในการประยุกต์ใช้การบัญชีสิ่งแวดล้อม
2. ผลการศึกษานำไปใช้ในการปรับปรุงกระบวนการประยุกต์ใช้การบัญชีสิ่งแวดล้อมให้
ประสบความสำเร็จ
3. ใช้เป็นข้อมูล ในการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนในวิชาบัญชีการเงินในเรื่อง
เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

บทที่ 2

แนวความคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชี ในเรื่องการบัญชีสิ่งแวดล้อมและการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ดังนั้นในการศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อม จึงทำการรวบรวมแนวคิดและทฤษฎี เอกสารบทความการสัมมนาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมเป็นพื้นฐานในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลถึงปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อมก่อนเริ่มงานวิจัยแบ่งเป็น

1. แนวทางปฏิบัติในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility)
2. กฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม
3. ความหมายเกี่ยวกับบัญชีสิ่งแวดล้อม (Environment Accounting)
4. งานวิจัยเกี่ยวกับการบัญชีสิ่งแวดล้อม

แนวคิดและแนวทางปฏิบัติในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility)

การดำเนินธุรกิจในโลกเศรษฐกิจปัจจุบันมีแรงกระตุ้นในเรื่องแนวคิด “ความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจ” หรือ CSR ที่การดำเนินธุรกิจควรมีการคำนึงถึงเรื่องสิ่งแวดล้อมและสังคม ซึ่งเป็นทิศทางใหม่ในการดำเนินธุรกิจที่เรียกว่า “การพัฒนาที่ยั่งยืน” หรือ sustainable development เป็นการดำเนินธุรกิจที่ต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและสังคมนอกเหนือจากประโยชน์ทางเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวเท่านั้น

คำนิยามของ CSR คือ “การดำเนินธุรกิจควบคู่ไปกับการใส่ใจดูแลรักษาสังคมและสิ่งแวดล้อมภายใต้หลักจริยธรรม การกำกับดูแลกิจการที่ดี และการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาบูรณาการ เพื่อนำไปสู่การดำเนินธุรกิจที่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน”

จากแนวคิดในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม ประเทศไทยได้มีหลักแนวคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคมจากหลักปรัชญา “เศรษฐกิจพอเพียง” ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชดำรัสมาตั้งแต่ พ.ศ. 2517 ที่นำมาประยุกต์ใช้ในภาคธุรกิจที่อยู่ในหลักการประมาณความ

ระมัดระวัง มีเหตุผล และการบริหารความเสี่ยง ภายใต้วินัยและคุณธรรมในการประกอบธุรกิจ มีเป้าหมาย คือ ความสมดุล มั่นคง และยั่งยืนของชีวิตและสังคม

ซึ่งมีข้อมูลจากคณะทำงานส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย : ความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) : หนังสือ เข้มทิศธุรกิจเพื่อสังคม (1 กุมภาพันธ์ 2551)

สำหรับแนวปฏิบัติในเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) แบ่งได้ 8 หัวข้อดังนี้

1. การกำกับดูแลกิจการที่ดี (Economic Good Governance)
2. การประกอบธุรกิจด้วยความเป็นธรรม (Ethical Business Conduct)
3. การเคารพสิทธิมนุษยชนและการปฏิบัติต่อแรงงานอย่างเป็นธรรม
(Labor / Employee / Human Rights)
4. ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค (Customers / Stakeholders)
5. การร่วมพัฒนาชุมชนและสังคม (Social / Community Involvement)
6. การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม (Environment)
7. นวัตกรรมและการเผยแพร่ นวัตกรรมจากการดำเนินงานความรับผิดชอบต่อสังคม
(Development of Innovation through CSR Best Practices)
8. การจัดทำรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (Accountability & Transparency CSR Report)

แนวปฏิบัติทางด้านความรับผิดชอบต่อสังคมที่เกี่ยวข้องโดยตรงในเรื่องสิ่งแวดล้อมโดยอยู่ในแนวปฏิบัติหัวข้อที่ 6 ในเรื่องการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและแนวปฏิบัติหัวข้อที่ 8 ในเรื่องการจัดทำรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งในหัวข้อที่ 6 เรื่องการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมมีหลักการคือธุรกิจมีหน้าที่ในการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการดำเนินงานของธุรกิจ จึงมีแนวปฏิบัติโดยให้ธุรกิจจัดให้มีระบบการบริหารงานด้านสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมและมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีการใช้เทคโนโลยีและขั้นตอนการผลิตที่ได้มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงการลดปริมาณและการบำบัดมลพิษก่อนปล่อยสู่ธรรมชาติ การให้ความรู้และฝึกอบรมพนักงานในเรื่องสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัยและสาธารณสุข พร้อมการจัดเตรียมแผนฉุกเฉินเพื่อจัดการกับปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดขึ้น รวมทั้งการจัดให้มีระบบการรายงานต่อหน่วยงานกำกับดูแลพื้นที่ที่เกิดเหตุการณ์ และในหัวข้อที่ 8 เรื่องการจัดรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม มีหลักการให้ธุรกิจควรให้ความสำคัญกับการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholders) มีแนวปฏิบัติคือให้มีการจัดทำรายงานเปิดเผยการดำเนินงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (CSR report) โดยอาจจะบรรจุไว้ในรายงานประจำปี (annual

report) หรือจัดทำเป็นฉบับแยกต่างหากจากรายงานประจำปี ที่เรียกว่า “รายงานความยั่งยืน” (sustainability report) ที่มีการเปิดเผยเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในเรื่องกระบวนการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและการฟื้นฟูธรรมชาติ และกระบวนการจัดการของเสียและวัสดุเหลือใช้จากกระบวนการผลิต ลักษณะของผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นประโยชน์ มีคุณค่าต่อผู้บริโภค สังคม และสิ่งแวดล้อม

กฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

ข้อกฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย มีการดำเนินงานเกี่ยวกับด้านนี้ที่กำหนดชัดเจนเกี่ยวกับธุรกิจที่มีการกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเช่น ธุรกิจที่มีการดำเนินงานด้านอุตสาหกรรมการผลิต หรือธุรกิจที่จัดตั้งในรูปแบบโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็กแต่มีการดำเนินงานที่กระทบต่อมลภาวะสิ่งแวดล้อมด้านอากาศ ด้านเสียง ด้านน้ำ ด้านกากขยะของเสียจากการผลิต มีการกำหนดให้ธุรกิจต้องจดทะเบียนกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและกรมโรงงาน รวมทั้งกำหนดให้ธุรกิจต้องจัดทำรายงานด้านสิ่งแวดล้อมที่เรียกว่า “รายงานสิ่งแวดล้อม” (EIA Report : Environmental Impact Assessment Report) นำส่งสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามกำหนดข้อบังคับตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นกฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยในการจัดการและควบคุมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากการดำเนินงานของธุรกิจในด้านเสียง ด้านน้ำ ด้านกากขยะของเสีย ด้านอากาศ ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 มีการกำหนดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง 10 ฉบับ คือ

1. กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพอากาศและการควบคุมมลพิษ
2. กฎหมายเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพน้ำและการควบคุมมลพิษทางน้ำ
3. กฎหมายเกี่ยวกับขยะมูลฝอยกฎหมายเกี่ยวกับเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม
4. กฎหมายเกี่ยวกับเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม
5. กฎหมายเกี่ยวกับเขตควบคุมมลพิษ
6. กฎหมายเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
7. กฎหมายเกี่ยวกับโรงงาน
8. กฎหมายเกี่ยวกับคุณภาพระดับเสียงและการควบคุมมลภาวะทางเสียง
9. กฎหมายเกี่ยวกับสารพิษ สารเคมี วัตถุอันตราย วัตถุมีพิษ
10. กฎหมายเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรม

การดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยที่มีกฎหมายกำหนดให้จัดทำรายงานสิ่งแวดล้อมตามข้อบังคับของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะเห็นว่าในโลก เศรษฐกิจปัจจุบันมีนาระบบการรับรองคุณภาพที่องค์กรมาตรฐานสากลจัดระเบียบการค้าโลก ISO (International Standardization and Organization) ที่เป็นมาตรฐานการวัดคุณภาพที่องค์กรต่าง ๆ ทั่วโลกเลือกใช้เพื่อรับรองระบบการบริหารการดำเนินงานขององค์กร ระบบคุณภาพที่ใช้ในการ ควบคุมการผลิตหรือการให้บริการ และในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในการรับรอง คุณภาพมาตรฐานสากลมีการรับรองคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อม คือ ISO 14000 เป็นมาตรฐานระบบการ จัดการสิ่งแวดล้อม (Environmental Management System) ซึ่งเป็นมาตรฐานสากลในการจัดการด้าน สิ่งแวดล้อมทางบัญชีและด้านการเงินครอบคลุมตั้งแต่การออกแบบ การตลาด การผลิต การบริการ ซึ่งระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งของระบบการบริหารทั้งหมด โดยมีวัตถุประสงค์ให้ องค์กรปรับปรุงผลการดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานการจัดการ สิ่งแวดล้อมนี้ไม่ได้เป็นกฎหมายหรือข้อบังคับของรัฐที่บังคับในการจัดทำ แต่ผู้ประกอบการถือ ปฏิบัติด้วยความสมัครใจเพราะมีความตระหนักในการปกป้องสิ่งแวดล้อมและความต้องการในการ ขยายตลาด จากการที่ธุรกิจนำมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14000 ไปทำการปฏิบัติใน ระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อแสดงให้เห็นถึงความสามารถของในการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้าน สิ่งแวดล้อม และการขอรับรองระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อ แสดงให้เห็นว่าธุรกิจมีการปฏิบัติ ตามมาตรฐานการรับรองคุณภาพด้านสิ่งแวดล้อมและสร้างความมั่นใจว่าธุรกิจดำเนินงานตาม นโยบายสิ่งแวดล้อม

จากข้อกำหนดตามกฎหมายตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ. 2535 และมาตรฐานระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม ISO 14000 จากการกำหนดตาม กฎหมายและตามความสมัครใจของธุรกิจในการจัดทำ นอกจากนี้ยังมีการกำหนดเกี่ยวกับการ นำเสนอเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (The securities Exchange Commission : SEC) ที่มีการออกข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมไว้ 3 ข้อ คือ

1. กำหนดให้บริษัทต้องเปิดเผยผลกระทบที่เป็นสาระสำคัญต่อค่าใช้จ่ายในการลงทุน กำไร และฐานะการแข่งขันของบริษัทหรือการปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมและต้องเปิดเผย ประมาณการค่าใช้จ่ายสิ่งแวดล้อมทั้งในปีปัจจุบันและในอนาคต
2. กำหนดให้บริษัทต้องเปิดเผยถึงการดำเนินงานตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้นภายใต้ กฎหมายสิ่งแวดล้อมและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง

3. กำหนดให้บริษัทเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมโดยการอธิบายและวิเคราะห์เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม กฎระเบียบข้อบังคับ ข้อผูกมัด เหตุการณ์ หรือความไม่แน่นอนที่อาจเกิดผลกระทบที่มีนัยสำคัญต่อสภาพคล่องและทรัพยากรด้านเงินทุนของบริษัท

การบัญชีสิ่งแวดล้อม : ความหมาย การจัดทำบัญชีและรายงานเกี่ยวกับบัญชีสิ่งแวดล้อม

การจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยยังไม่มีมาตรฐานการบัญชีหรือกฎหมายข้อบังคับที่เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม ดังนั้นในเรื่องการบัญชีสิ่งแวดล้อมจึงเป็นเพียงการแสดงผลข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบของสิ่งแวดล้อมจากการปฏิบัติงานของธุรกิจและบางครั้งจะนำข้อมูลไปแสดงรวมอยู่ในต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการผลิต จากการศึกษาข้อมูลมีผู้ให้ความหมายและการจัดทำเกี่ยวกับข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไว้หลายด้านดังนี้

Kimio Uno : การบัญชีสิ่งแวดล้อม เป็นการจัดทำบัญชีที่รวบรวมและจัดทำรายงานข้อมูลการบัญชีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพื่อเปิดเผยข้อมูลต่อผู้มีส่วนได้เสีย การบัญชีสิ่งแวดล้อมได้แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ

1. การบัญชีสิ่งแวดล้อมที่แสดงภาพรวมระดับชาติ (Environment National Accounting) จะรายงานเกี่ยวกับต้นทุนและค่าใช้จ่ายสิ่งแวดล้อมที่รัฐบาลต้องลงทุนเพื่อรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศให้มีความยั่งยืน (Sustainable) เป็นการแสดงผลข้อมูลในระดับมหภาค

2. การบัญชีสิ่งแวดล้อมทางบัญชีการเงิน (Environment Financial Accounting) เป็นการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการลงทุนของธุรกิจเพื่อรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม มีการแสดงรายได้ ค่าใช้จ่ายที่อาจเกิดขึ้นหรือเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ตลอดจนภาระหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตถ้าไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม รายงานดังกล่าวแสดงในระดับจุลภาคต่อบุคคลหรือหน่วยงานภายนอก จะแสดงการเปิดเผยข้อมูลตามมาตรฐานการบัญชีหรือข้อบังคับที่ทางราชการกำหนดไว้

3. การบัญชีสิ่งแวดล้อมทางบัญชีบริหารหรือการบัญชีบริหารสิ่งแวดล้อม (Environment Management Accounting) เป็นการเปิดเผยข้อมูลและการจัดทำรายงานข้อมูลด้านการลงทุน ต้นทุนและรายได้ที่เป็นผลกระทบจากการบริหารสิ่งแวดล้อมของธุรกิจ เป็นการจัดทำรายงานต่อฝ่ายบริหารภายในของธุรกิจ

Rob Gray (1994) : การบัญชีสิ่งแวดล้อม เป็นการบัญชีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่องค์กรธุรกิจมีการจัดทำหรือเตรียมการในด้านบัญชีแนวระบบนิเวศ (eco-accounting) การจัดทำบัญชี

สิ่งแวดล้อมจึงครอบคลุมในเรื่องการบัญชีสำหรับหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นและความเสี่ยงภัยจากสิ่งแวดล้อม การบัญชีสำหรับการตราสารสินทรัพย์ใหม่และการประมาณการเงินทุนที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การวิเคราะห์ต้นทุนในด้านพลังงาน ของเสีย การปกป้องสิ่งแวดล้อม การประเมินการลงทุนโดยคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อม การประเมินเกี่ยวกับต้นทุนและประโยชน์ที่จะได้รับการปรับปรุงด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาด้านการบัญชีโดยการนำเสนอข้อมูลด้านสินทรัพย์ หนี้สินและต้นทุนในแง่ของนิเวศวิทยาที่ไม่ใช่ตัวเงิน

ดร. ศุภมิตร เตชะมนตรีกุล และรองศาสตราจารย์ดวงมณี โกมารทัต (2549) : การบัญชีสิ่งแวดล้อม หมายถึง การบัญชีที่แสดงสารสนเทศเกี่ยวกับผลกระทบของสิ่งแวดล้อมและผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กรธุรกิจ การบัญชีสิ่งแวดล้อมในมุมมองของการบัญชีบริหาร (Management Accounting) เป็นการบัญชีที่ระบุการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินเสนอต่อผู้บริหารทุกระดับภายในองค์กรเป็นหน้าที่ที่สำคัญของนักบัญชีบริหารที่ต้องคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมการประมาณเกี่ยวกับผลที่ได้รับและต้นทุนค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การปรับปรุงระบบข้อมูลที่มีอยู่ให้เป็นระบบข้อมูลเพื่อการบริหารสิ่งแวดล้อม การประมวลและจำแนกประเภทของต้นทุนสิ่งแวดล้อม (Environment Costs) การปันส่วนต้นทุนและการคำนวณต้นทุนสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับผลิตภัณฑ์โดยทำการวิเคราะห์และปรับปรุงวิธีการปันส่วน การประเมินและวิเคราะห์โครงการลงทุนจากการจัดการบริหารสิ่งแวดล้อม การตรวจสอบสิ่งแวดล้อม (Environment Audit) การวิเคราะห์ต้นทุน ผลที่ได้รับ กับเงินทุนต่อการปรับปรุงด้านสิ่งแวดล้อม การประเมินผลกระทบต่อต้นทุนสิ่งแวดล้อมและความเสี่ยงทางการเงินเพื่อการวางแผนธุรกิจในระยะยาว การจัดทำระบบข้อมูล การจัดทำรายงานสนับสนุนโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การจัดทำข้อมูล สารสนเทศและรายงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมแก่ฝ่ายบริหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ดร. ศุภมิตร เตชะมนตรีกุล และรองศาสตราจารย์ดวงมณี โกมารทัต (2549) : การกำกับดูแลกิจการและการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม

นิยาม ความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility : CSR) คือ การที่องค์กรรวบรวมเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสังคมทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจเข้าสู่นโยบายทางธุรกิจและการดำเนินงาน ขอบเขตของความร่วมมือในการรับผิดชอบต่อสังคมได้รวมผลกระทบทางตรงของการกระทำขององค์กรและผลกระทบด้านอื่นที่อาจเกิดขึ้นแก่สังคม

ทิศทางปัจจุบันและผลที่เกิดขึ้นต่อการเปิดเผยผลกระทบต่อความร่วมมือในการรับผิดชอบต่อสังคม : สิ่งทีกระตุ้นต่อความร่วมมือในการรับผิดชอบต่อสังคม คือ

1. การริเริ่มหลักในระดับชาติ : การจัดประชุมและแนวทางการปฏิบัติที่เป็นสากล
2. หลักการที่ต้องปฏิบัติ

3. กฎหมายทั้งในประเทศและต่างประเทศ
4. การกำกับดูแลที่ดี
5. แรงกระตุ้นจากสังคมและความเสี่ยงด้านชื่อเสียง
6. แรงกระตุ้นจากนักลงทุน

การเปิดเผยความร่วมมือในการรับผิดชอบต่อสังคม : มีการจัดทำรายงานเรียกว่า รายงานด้านสิ่งแวดล้อมหรือสังคม หรือรายงานยั่งยืน แนวโน้มในการรายงานทางสังคมมีการจัดทำรายงานดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการสนับสนุน โดยการพัฒนาของกฎหมายและข้อบังคับที่ต้องการให้องค์กรรายงานในเรื่องการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศ ปัจจุบัน รายงานด้านสิ่งแวดล้อมมีจำนวน 64% ของรายงานทางสังคมทั้งหมด ซึ่งเกิดขึ้นจากความสนใจของผู้ถือหุ้นและได้รับการสนับสนุนจากกฎหมายข้อบังคับและมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้น

รองศาสตราจารย์วัชรนิพร เสริมฐศักดิ์โก : การนำเสนอขอบเขตของบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมในด้านการเก็บข้อมูลในการบันทึกการทางบัญชีและรายงานเกี่ยวกับการบัญชีเกี่ยวกับหนี้สินและความเสี่ยงอาจเกิดขึ้นจากสิ่งแวดล้อม การบัญชีเกี่ยวกับการตราสารสินทรัพย์ใหม่ในการลงทุนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การวิเคราะห์ต้นทุนในด้านพลังงาน ของเสียและการอนุรักษ์ธรรมชาติ การประเมินผล การลงทุนที่รวมถึงปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม การแสดงรายการสินทรัพย์ หนี้สินและต้นทุนที่มีตัวเลขไม่เป็นตัวเลข ทางการเงิน (Ecological or Non - Financial Terms) ต้นทุนด้านกฎหมายที่เกิดขึ้นจริงและอาจเกิดขึ้น ผลกระทบด้านภาษี ค่าเผื่อสำหรับการเตรียมการสำหรับการแก้ไขในข้อผิดพลาดที่ไม่ปฏิบัติตามกฎหมายข้อบังคับ การรับเงินช่วยเหลือ การเปิดเผยต้นทุนด้านพลังงาน การเปิดเผยต้นทุนในการจัดการและการกำจัดของเสีย การเปิดเผยต้นทุนการบรรจุหีบห่อ การเปิดเผยต้นทุนที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย การเปิดเผยวิธีการหรือกระบวนการผลิตในการทำให้สภาพของสิ่งแวดล้อมสะอาด

Intergovernmental Working Group of Experts on International Standards of Accounting and Reporting : ISAR) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญว่าด้วยมาตรฐานสากลเกี่ยวกับการบัญชีและรายงานเป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นโดยคณะรัฐมนตรีเศรษฐกิจและสังคมแห่งองค์การสหประชาชาติ (The United Nation Economic and Social Council : ECOSOC) มีการนำผลในการศึกษาเรื่อง Accounting and Reporting for Environmental Cost and Liabilities นำมาเปิดเผยดังนี้

เกณฑ์ในการจัดทำรายงานสิ่งแวดล้อมคำนึงถึงการนำเอาหลัก Triple Bottom Line มาพิจารณาในมุมมองระยะยาวโดยเน้นด้านสังคม(Social Criteria) ประกอบด้านเกณฑ์ด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการกำกับดูแลกิจการ(Corporate Governance) และความรับผิดชอบต่อ

ต่อผู้ถือหุ้นในการสร้างมูลค่าต่อธุรกิจระยะยาว การจัดทำรายงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืนมีการคำนึงถึงการนำเอาหลัก Triple Bottom Line มาใช้ในรายงานประกอบ 3 ด้าน คือ

1. ผลการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ (Economic Performance) หรือรายงานด้านบัญชี (Financial Accounting and Reporting)
2. ผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Performance) หรือรายงานด้านสิ่งแวดล้อม (Environment Reporting)
3. ผลการดำเนินงานด้านสังคมและจรรยาบรรณ (Social Performance) หรือรายงานด้านการบัญชีสังคมและจรรยาบรรณ

รายงานทั้ง 3 รายงาน เป็นรายงานยั่งยืนที่แสดงสิ่งแวดล้อมที่เน้นความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งบัญชีสิ่งแวดล้อมเป็นส่วนหนึ่งของการบัญชีตามความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Accounting)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีสิ่งแวดล้อม แบ่งหัวข้อดังนี้

1. การประยุกต์ใช้การบัญชีสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย
2. ทักษะคตินักบัญชีเกี่ยวกับการบัญชีสิ่งแวดล้อม
3. แนวทางการปฏิบัติและแนวโน้มทางการบัญชีการเงิน และการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมประเภทที่มีผลกระทบโดยตรงหรือมีนัยสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม
4. การเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานทางการเงินและรายงานผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การประยุกต์ใช้การบัญชีสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย : พจน์ วีรสุทธากร (2543) ศึกษาเรื่องแนวทางการประยุกต์ใช้การบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมสำหรับธุรกิจอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน เป็นการวิเคราะห์จากบทความเอกสารวิชาการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและการส่งแบบสอบถามเพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติโดยมีกลุ่มตัวอย่าง 16 บริษัท และผลจากการศึกษาพบว่าผู้บริหารและนักบัญชีส่วนมากมีความรู้เกี่ยวกับการบัญชีสิ่งแวดล้อมน้อยมาก และผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นต่อการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อมเป็นไปได้ยากและยังไม่เป็นที่เผยแพร่ หน่วยงานรัฐยังไม่มีการติดตามและส่งเสริมการรักษาสิ่งแวดล้อม

ทัศนคตินักบัญชีเกี่ยวกับการบัญชีสิ่งแวดล้อม : นงนุช โหมยิตคุณ และ พัทธราภรณ์ ลิ้มปึงกันนั (2540) ศึกษาพื้นฐานความรู้และความเข้าใจในเรื่องการบัญชีสิ่งแวดล้อม เพื่อศึกษาทัศนคตินักบัญชีเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมและสัดส่วนของบริษัทที่มีการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 500 บริษัทแรกที่มีกำไรสูงสุดในปี 1994 จากการศึกษาพบว่า

1. นักบัญชีส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจเรื่องเกี่ยวกับการบัญชีสิ่งแวดล้อมซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า เรื่องการบัญชีสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องใหม่และยังไม่มีนโยบาย มาตรการ และวิธีการที่ชัดเจนในการปฏิบัติทางบัญชี นักบัญชีมีความคิดต่อการเปิดเผยข้อมูลในงบการเงินควรทำการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมรวมในงบการเงินมากกว่าเพราะมีความสะดวก และประหยัดเวลาค่าใช้จ่ายในการจัดทำ

2. บริษัทในกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ไม่มีการจัดทำในเรื่องบัญชีสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นไปได้ว่าบริษัทไม่มีนโยบาย แผนงานในการปฏิบัติเรื่องสิ่งแวดล้อม

แนวทางการปฏิบัติและแนวโน้มทางการบัญชีการเงิน และการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของอุตสาหกรรมประเภทที่มีผลกระทบโดยตรงหรือมีนัยสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม : จักรพันธ์ จินดาวงศ์ (2547) ทำการศึกษาแนวทางในการปฏิบัติด้านนโยบายการบัญชีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากการสอบถามและศึกษาการเปิดเผยข้อมูลในรายงานทางการเงินและรายงานการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมจากกลุ่มตัวอย่าง 40 บริษัทมีเพียงบริษัทเดียวหรือคิดเป็นร้อยละ 2.50 เท่านั้นที่มีการกำหนดนโยบายการบัญชีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมไว้อย่างชัดเจน แต่่นโยบายที่กำหนดขึ้นครอบคลุมเพียงรายการบัญชีเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายสิ่งแวดล้อมและหนี้สินสิ่งแวดล้อมที่อาจจะเกิดขึ้นเนื่องจากบริษัทนำหลักการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมเพียงบางส่วนประยุกต์ใช้ ซึ่งการนำหลักการบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์ใช้ยังไม่มีมาตรฐานการบัญชีของไทยที่เกี่ยวข้องออกมาบังคับใช้หรือนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติที่อ้างอิงได้จึงต้องอ้างอิงหลักการปฏิบัติของต่างประเทศ และนักบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบัญชีสิ่งแวดล้อมในองค์กรยังมีจำนวนน้อยและไม่มีความมั่นใจในหลักการปฏิบัติว่ามีความถูกต้องและเหมาะสมหรือไม่

ในการศึกษาการเปิดเผยข้อมูลพบว่าธุรกิจด้านอุตสาหกรรมที่มีการเปิดเผยข้อมูลน้อยมาก ได้แก่ กลุ่มอุตสาหกรรมการขนส่ง เพราะบางธุรกิจไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและมีการจัดทำงบการเงินนำส่งกรมพัฒนาธุรกิจ กระทรวงพาณิชย์เท่านั้น จึงพบว่าไม่มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และถึงแม้ว่าบริษัทที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน

การเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานทางการเงินและรายงานผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย : สุภูมิตร เดชะมนตรี กุล (2540) ได้ทำการสำรวจการเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีของบริษัทที่จะทะเบียนและบริษัทที่ไม่ได้จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 100 บริษัทโดยการโทรศัพท์สอบถามและสำรวจจากรายงานประจำปี พบว่าการเปิดเผยข้อมูลในระดับที่ต่ำมาก บริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้มีการเปิดเผยข้อมูลมากกว่าบริษัทที่มีได้จด

ทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ และข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมสิ่งแวดล้อมมีการเปิดเผยข้อมูลมากที่สุด นอกจากนั้นเป็นค่าใช้จ่ายในการลงทุนด้านสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติตามกฎหมายสิ่งแวดล้อมและนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม การเปิดเผยส่วนใหญ่อยู่ในสารจากประธานกรรมการบริษัทและมีเพียงเล็กน้อยที่เปิดเผยในหมายเหตุประกอบงบการเงิน และได้ทำการศึกษาในการกำหนดลักษณะข้อมูลและรูปแบบรายงานจากความคิดเห็นของฝ่ายบริหารของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและผู้ใช้ข้อมูลสิ่งแวดล้อม (นักลงทุน หน่วยงานรัฐบาล เจ้าหนี้ กลุ่มชุมชน) ผลจากการสำรวจพบว่า ข้อมูลสิ่งแวดล้อมด้านการวางแผน นโยบาย แผนงาน ผลงาน สิทธิประโยชน์และค่าใช้จ่าย ผลประโยชน์การปฏิบัติตามกฎหมายและหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นควรมีการเปิดเผยถึงระดับความสูงต่ำของรายการสิทธิประโยชน์และค่าใช้จ่ายควรมีการเปิดเผยมากที่สุด ส่วนแผนงานได้รับการสนับสนุนให้เปิดเผยที่น้อยที่สุดกลุ่มผู้ใช้ข้อมูลเห็นว่าข้อมูลสิทธิประโยชน์และค่าใช้จ่ายสำคัญ ในขณะที่กลุ่มผู้ใช้ข้อมูลเห็นว่าการปฏิบัติตามกฎหมายสำคัญเช่นกัน และกลุ่มผู้ตอบทั้งหมดสนับสนุนรายงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้นำเสนอแยกจากรายงานประจำปี

จากการศึกษางานวิจัย เอกสารบทความจากผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับบัญชีสิ่งแวดล้อมในการจัดทำรายงานและการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมยังไม่มีการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีสิ่งแวดล้อมและศึกษาถึงสาเหตุการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวผู้วิจัยจึงเห็นว่าแนวทางในการที่จะประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อมน่าจะศึกษาในข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เป็นสิ่งกระตุ้นให้กิจการมีความรับผิดชอบต่อสังคม 6 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยที่หนึ่ง คือ การริเริ่มหลักการในระดับชาติ ปัจจัยที่สอง คือ หลักการที่ต้องปฏิบัติ ปัจจัยที่สาม คือ กฎหมายในประเทศและกฎหมายสากล ปัจจัยที่สี่ คือ การกำกับดูแลกิจการที่ดี ปัจจัยที่ห้า คือ แรงกระตุ้นจากสังคมด้านชื่อเสียงและปัจจัยที่หก คือ แรงกระตุ้นจากนักลงทุน

กรอบแนวคิดในการจัดทำวิจัย

ตัวแปรต้น

กลุ่มบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์
แห่งประเทศไทย 7 กลุ่มหลักทรัพย์
กลุ่ม 1 กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร
กลุ่ม 2 กลุ่มสินค้าอุปโภคและบริโภค
กลุ่ม 3 กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม
กลุ่ม 4 กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
กลุ่ม 5 กลุ่มทรัพยากร
กลุ่ม 6 กลุ่มบริการ
กลุ่ม 7 เทคโนโลยี

ตัวแปรตาม

การริเริ่มหลักในแนวทางระดับชาติ
หลักการที่ต้องปฏิบัติ
กฎหมายทั้งในประเทศและกฎหมายสากล
การกำกับดูแลกิจการที่ดี
แรงกระตุ้นจากสังคมความเลื่อมใสด้านชื่อเสียง
แรงกระตุ้นจากนักลงทุน

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงประยุกต์ ที่มุ่งจะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้การบัญชีสิ่งแวดล้อม และศึกษาปัญหาอุปสรรคในการนำเอาบัญชีสิ่งแวดล้อมมาประยุกต์ใช้เพื่อช่วยในการปรับปรุงผลการดำเนินงาน จากการที่ต้องศึกษาในลักษณะดังกล่าวระเบียบวิธีวิจัยจึงเป็นลักษณะของการวิจัยเชิงสำรวจ (Exploratory research) และเพื่อให้เกิดความเข้าใจในประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีสิ่งแวดล้อม และเพื่อให้งานวิจัยได้ข้อมูลอย่างเพียงพอ จึงกำหนดให้มีการใช้เครื่องมือวิจัยทั้งแบบเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้สามารถเก็บข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็น (Survey) ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพจากการวิธีการสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง (Semi Structured Interview) ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลมาประกอบวิเคราะห์งานวิจัยรายละเอียดของระเบียบวิธีวิจัยมีดังต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากงานวิจัยนี้มีขอบเขตการศึกษาเฉพาะในกลุ่มบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผู้วิจัยจึงกำหนดกลุ่มประชากรตามการแบ่งกลุ่มของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นกลุ่มที่เปิดเผยมีจำนวนแน่นอน โดยนำมาจากรายชื่อที่แสดงไว้ในบัญชีรายชื่อในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและประกาศรายชื่อในเว็บไซต์ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ณ วันที่ 27 เมษายน 2551 (<http://www.sec.go.th>) ซึ่งแบ่งออกเป็นกลุ่มทั้งสิ้น 8 กลุ่ม ผู้วิจัยทำการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามจุดมุ่งหมาย (Purposive Sampling) จากประชากรดังกล่าว โดยคัดเลือกเพียง 7 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร 2) กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค 3) กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม 4) กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง 5) กลุ่มทรัพยากร 6) กลุ่มบริการ และ 7) กลุ่มเทคโนโลยี การที่ผู้วิจัยเลือกกลุ่มธุรกิจเหล่านี้เนื่องจากเป็นกลุ่มธุรกิจที่มีการดำเนินงานที่มีผลโดยตรงต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนกลุ่มธุรกิจการเงินไม่ได้ทำการเลือกเป็นกลุ่มตัวอย่างเนื่องจากการดำเนินงานมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อย

ผู้วิจัยกำหนดจำนวนการส่งแบบสอบถามไปยังกลุ่มตัวอย่างตามกลุ่มที่กำหนด 7 กลุ่มรวมจำนวนแบบสอบถาม 418 ฉบับและทำการส่งแบบสอบถามตามจำนวนทั้งหมด จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแสดงไว้ในตารางที่ 3-1

ตารางที่ 3-1 จำนวนประชากรและตัวอย่างเรียงตามกลุ่มหลักทรัพย์

กลุ่มหลักทรัพย์	จำนวน บริษัทกลุ่มตัวอย่าง (บริษัท)
กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร	44
กลุ่มสินค้าอุปโภคและบริโภค	42
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	68
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	107
กลุ่มทรัพยากร	25
กลุ่มบริการ	84
กลุ่มเทคโนโลยี	37
รวม	407

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 การสำรวจความคิดเห็นโดยการใช้แบบสอบถาม

ผู้วิจัยจึงใช้วิธีสำรวจ (Survey) โดยการส่งแบบสอบถามตรงไปยังผู้บริหารฝ่ายบัญชีของกลุ่มตัวอย่าง ในการออกแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงปริมาณนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามระดับความคิดเห็นแบบ Likert Scale ระดับ 1-5 โดยมีระดับดังนี้

ระดับLikert Scale

5

4

3

2

1

ความคิดเห็น

เห็นด้วยอย่างยิ่ง

เห็นด้วย

ไม่แน่ใจ

ไม่เห็นด้วย

ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

โครงสร้างของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 8 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 และ 2 เป็นคำถามข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถามและบริษัท ส่วน 3 เป็นแบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการริเริ่มการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในระดับประเทศ ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศและต่างประเทศ ส่วนที่ 5 เป็นแบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ 6 เป็นแบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีด้านสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ 7 เป็นแบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบการบัญชีสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินงานและภาพลักษณ์ของบริษัท ส่วนที่ 8 เป็นคำถามปลายเปิดสอบถามความคิดเห็นในปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอในการประยุกต์ใช้การบัญชีสิ่งแวดล้อม โดยมีรายละเอียดของคำถามในแบบสอบถามดังนี้

แบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารฝ่ายบัญชี ประกอบด้วย 7 คำถาม ครอบคลุมข้อมูลส่วนบุคคล อาทิ เพศ อายุ การศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ตำแหน่งงานปัจจุบัน ความรู้เกี่ยวกับบัญชีสิ่งแวดล้อม

แบบสอบถามส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับบริษัท ประกอบด้วย 11 คำถาม ครอบคลุมข้อมูลการดำเนินธุรกิจของบริษัท อาทิ การได้รับรองมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม ISO14000 ผู้ถือหุ้น กลุ่มลูกค้า หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม

แบบสอบถามส่วนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการริเริ่มการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในระดับประเทศ ประกอบด้วย 6 คำถาม ครอบคลุม 2 ปัจจัยหลักได้แก่

- 3.1 การกำหนดมาตรฐาน กฎระเบียบข้อบังคับ บทลงโทษเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม จำนวน 4 คำถาม
- 3.2 การสนับสนุนจากรัฐในการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม จำนวน 2 คำถาม

แบบสอบถามส่วนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในประเทศและต่างประเทศประกอบด้วย 7 คำถาม ครอบคลุม 2 ปัจจัยหลักได้แก่

- 4.1 การกำหนดมาตรฐานการบัญชี กฎระเบียบข้อบังคับการลงโทษ ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติด้านสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 จำนวน 2 คำถาม
- 4.2 การกำหนดมาตรฐานการบัญชีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมของประเศยุโรปและเอเชีย จำนวน 1 คำถาม

แบบสอบถามส่วนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านหลักการปฏิบัติที่บริษัทต้องปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย 8 คำถาม ครอบคลุม 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่

- 5.1 การกำหนดแผนและนโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 6 คำถาม
- 5.2 การกำหนดระบบข้อมูลและระบบบัญชีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 2 คำถาม

แบบสอบถามส่วนที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการกำกับดูแลกิจการที่ดีด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 7คำถาม ครอบคลุม 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่

- 6.1 การกำหนดแผนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในแผนงานของบริษัท จำนวน 3 คำถาม
- 6.2 การบริหารและการจัดสรรเงินทุนด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม จำนวน 2 คำถาม
- 6.3 การกำหนดความรับผิดชอบต่อในการจัดการสิ่งแวดล้อม จำนวน 2 คำถาม

แบบสอบถามส่วนที่ 7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม เกี่ยวกับผลกระทบการบัญชีสิ่งแวดล้อมต่อการดำเนินงานและภาพลักษณ์ของบริษัท ประกอบด้วย 10 คำถาม ครอบคลุม 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่

- 7.1 กลุ่มลูกค้า และสังคม ต่อภาพลักษณ์ การประชาสัมพันธ์ การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 7 คำถาม
- 7.2 กลุ่มนักลงทุนและ คู่แข่งขัน ในด้านการนำเสนอข้อมูลของบริษัทเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 3 คำถาม

ระดับความคิดเห็นของส่วนที่ 3 – 7 จัดเป็น 5 ระดับ Likert Scale โดยมีคำอธิบายระดับดังนี้

ระดับ	5	4	3	2	1
ความคิดเห็น	เห็นด้วยอย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

แบบสอบถามส่วนที่ 8 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อม

การทดสอบความเชื่อมั่นแบบสอบถาม

เมื่อทำการออกแบบสอบถามเสร็จสิ้นผู้วิจัยทำการทดสอบแบบสอบถามโดยได้ให้ผู้ชำนาญการจำนวน 2 ท่านสอบทานคำถาม และทำ pilot test แบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 6 ชุดเพื่อทดสอบ Content Validity โดยใช้วิธีการส่งแบบสอบถามที่เป็นชุด pilot test ให้กับผู้บริหารฝ่ายบัญชีและผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านคุณภาพจำนวน 6 ท่าน ตอบแบบสอบถาม และทำการปรับปรุงแบบสอบถามก่อนส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างทางทางไปรษณีย์ พร้อมซองตอบกลับโดยกำหนดให้ส่งกลับภายใน 30 วัน

3.2.2 การสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง (Semi – Structured Interview)

ผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์กับผู้บริหารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ทราบถึงปัญหาในทางปฏิบัติของการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาอุปสรรคในการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม การสัมภาษณ์เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเลือกแบบเจาะจง กลุ่มละ 1 บริษัท ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมและจากนักวิชาชีพบัญชี ในแต่ละบริษัทจะสัมภาษณ์ผู้บริหารอย่างน้อยด้านละ 1 คน บริษัทกลุ่มตัวอย่างนี้เลือกจากบริษัทที่จัดทำรายงานประจำปีที่น่าส่งตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยตามที่กำหนดอย่างครบถ้วน ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างในการสัมภาษณ์จาก 7 กลุ่มดังกล่าว การสัมภาษณ์แต่ละกลุ่มกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่สัมภาษณ์กลุ่มละ 1 บริษัทและการสัมภาษณ์บริษัทละ 2 ส่วนงานที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมคือ ผู้บริหารฝ่ายบัญชี และผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ชุด คือ แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 1 สำหรับผู้บริหารฝ่ายบัญชี แบบสัมภาษณ์ชุดที่ 2 สำหรับผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ข้อมูลของแบบสัมภาษณ์ทั้งสองชุดเป็นข้อมูลที่สอดคล้องและเกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการศึกษาถึงปัญหาในทางปฏิบัติของการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาอุปสรรคในการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม

โครงสร้างของแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของบริษัทและผู้ตอบสัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 เป็นการสัมภาษณ์ด้านภาครัฐ ในการริเริ่มและกฎหมายข้อบังคับ ส่วนที่ 3 เป็นการสัมภาษณ์ด้านหน่วยงาน ในหลักการปฏิบัติและการกำกับดูแล ส่วนที่ 4 เป็นการสัมภาษณ์ด้านสังคม ในภาพลักษณ์และความเกี่ยวข้องกับกลุ่มลูกค้า ชุมชน นักลงทุน ส่วนที่ 5 ให้ผู้ตอบสัมภาษณ์ลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีมีผลต่อการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย 6 คำถามการสัมภาษณ์ครอบคลุม 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่

1.1 ข้อมูลของผู้ตอบสัมภาษณ์เกี่ยวกับตำแหน่งงาน ประสบการณ์ ระยะเวลาการทำงานในบริษัท การอบรมศึกษาหรือมีความรู้เกี่ยวกับบัญชีสิ่งแวดล้อม

1.2 ข้อมูลของบริษัทเกี่ยวกับการรับรองมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO14000

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับภาครัฐในการริเริ่มและกฎหมายข้อบังคับ ประกอบด้วย 5 คำถามการสัมภาษณ์ครอบคลุม 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่

2.1 ความชัดเจนของนโยบายของรัฐ และความแตกต่างของลักษณะธุรกิจ

2.2 พระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 กับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม และการกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชีและมาตรฐานการสอบบัญชีในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม

2.3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในเรื่องที่เกี่ยวกับภาครัฐ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงาน ในหลักการปฏิบัติและการกำกับดูแล ประกอบด้วย 5 คำถามการสัมภาษณ์ครอบคลุม 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่

3.1 การวางแผนนโยบายหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในจัดทำและจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศด้านสิ่งแวดล้อม

3.2 การประยุกต์ใช้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมและการจัดทำรายงาน การนำเสนอรายงานสำหรับหน่วยงานภายในและภายนอก

3.3 ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในเรื่องที่เกี่ยวกับหลักการปฏิบัติและการกำกับดูแลกิจการ

ส่วนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับด้านสังคม ประกอบด้วย 4 คำถามการสัมภาษณ์ครอบคลุม 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่

4.1 แผนงานประจำปีของบริษัทที่มีการกำหนดในเรื่องเกี่ยวกับแผนและนโยบายสิ่งแวดล้อม การจัดโครงการพัฒนาสังคมและชุมชนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมมีผลต่อภาพลักษณ์ของบริษัท

4.2 การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมในรายงานประจำปีของบริษัทมีผลต่อการยอมรับของลูกค้าและนักลงทุน

ส่วนที่ 5 การลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อม ให้ผู้ตอบ สัมภาษณ์ลำดับปัจจัยที่มีความสำคัญแรกเป็นลำดับที่ 1 การกำหนดลำดับความสำคัญมี 6 ปัจจัยคือ

1. การริเริ่มของภาครัฐบาล
2. กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในประเทศและต่างประเทศ
3. หลักการในการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมขององค์กร
4. การกำกับดูแลกิจการด้านสิ่งแวดล้อม
5. ด้านลูกค้าและสังคม
6. ด้านนักลงทุน

การทดสอบความเชื่อมั่นแบบสัมภาษณ์

ก่อนการออกสัมภาษณ์ผู้วิจัยทำการออกแบบสัมภาษณ์โดยได้ให้ผู้ชำนาญการจำนวน 2 ท่าน สอบทานคำถาม และทำการทดสอบแบบสัมภาษณ์โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารฝ่ายบัญชีและผู้ที่เกี่ยวข้องกับงานด้านคุณภาพจำนวน 2 ท่าน ตอบแบบสัมภาษณ์ และทำการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ ก่อนทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง

การเข้าสัมภาษณ์ผู้วิจัยจัดทำจดหมายติดต่อขอเข้าสัมภาษณ์ บอกรายละเอียดหัวข้อในการ สัมภาษณ์ และเวลาสำหรับการสัมภาษณ์ ซึ่งการเข้าสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะเข้าสัมภาษณ์ตามวันเวลาใน จดหมายตอบรับตามที่ผู้ตอบสัมภาษณ์และกำหนดวันเวลาในการเข้าสัมภาษณ์ ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยชี้แจงให้ผู้ตอบสัมภาษณ์ทราบถึงขอบเขต วัตถุประสงค์ของการทำงานงานวิจัยและการเก็บ ข้อมูลในการสัมภาษณ์จะเป็นความลับ ก่อนการเริ่มสัมภาษณ์จะขออนุญาตใช้เทปบันทึกเสียงก่อน ทุกครั้ง ในกรณีที่ไม่สามารถใช้เทปบันทึกเสียงผู้วิจัยใช้วิธีการจดบันทึกข้อมูลในการสัมภาษณ์

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวม ข้อมูลใน 2 ลักษณะดังนี้

- **ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data)** เก็บจากแบบสอบถามที่ตอบกลับโดยผู้บริหารฝ่ายบัญชีของ บริษัทกลุ่มตัวอย่าง มีแบบสอบถามที่ถูกตีกลับเนื่องกิจการย้ายที่อยู่และเลิกกิจการมีจำนวน ทั้งสิ้น 2 ฉบับ และเมื่อครบกำหนดการเก็บแบบสอบถามได้รับแบบสอบถามทั้งสิ้น 134 ฉบับซึ่งเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งสิ้น 134 ฉบับ จึงสรุปว่ามีอัตราผลตอบแทนร้อยละ 32 ซึ่งสอดคล้องกับ(Aaker, Kumar and Say, 2001) ที่นำเสนอว่าการส่งแบบสอบถามต้อง ได้รับอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงเป็นที่ยอมรับได้

- **ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data)** การเก็บข้อมูลมาจากการศึกษาค้นคว้าทางเอกสาร โดยศึกษาข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบัญชีสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ ที่มีการจัดทำในเรื่องทัศนคติของนักบัญชีเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับบัญชีสิ่งแวดล้อม ทัศนคติเห็นของนักบัญชีต่อแนวทางในการจัดทำรายงานและการเปิดเผยข้อมูลการบัญชีสิ่งแวดล้อม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสำหรับสังคมศาสตร์โดยมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ใช้เครื่องมือสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย การหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และการวัดการกระจาย (dispersion) เช่น ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
2. ใช้เครื่องมือทางสถิติอนุมาน (Inference Statistics) ประกอบด้วย การทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ Anova
3. ใช้เครื่องมือการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สำหรับข้อมูลภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยทำการจัดกลุ่มของคำถามจากการสัมภาษณ์เพื่อหาความถี่ในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4

ผลการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลใน 2 ลักษณะผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิจัยแยกออกเป็น 2 ตอนโดยในบทที่ 4 นำเสนอผลวิจัยจากแบบสอบถามและบทที่ 5 จะเป็นการนำเสนอผลงานวิจัยที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยจากการส่งแบบสอบถามที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 134 ฉบับตามระยะเวลาที่กำหนด แบบสอบถามที่ตอบกลับทั้งหมดได้นำมาจัดทำดัชนีและตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและพบว่าแบบสอบถามมีความสมบูรณ์ครบถ้วนทุกฉบับ ตารางที่ 4-1 แสดงถึงจำนวนแบบสอบถามที่ส่ง และจำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับ

ตารางที่ 4-1 สรุปแบบสอบถามที่ได้รับการตอบกลับ

	จำนวนแบบสอบถาม ที่ส่ง	จำนวนแบบสอบถาม ที่ได้รับกลับ	%
1. กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรม	44	15	3.68
2. กลุ่มสินค้าอุปโภคและบริโภค	42	13	3.19
3. กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	68	17	4.17
4. กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	107	29	7.13
5. กลุ่มทรัพยากร	25	10	2.46
6. กลุ่มบริการ	84	34	8.35
7. กลุ่มเทคโนโลยี	37	16	3.94
รวม	407	134	32.92

จากจำนวนของแบบสอบถามที่ได้รับกลับ ผู้วิจัยจึงกำหนดให้ทำการวิเคราะห์ผลแยกตามกลุ่มธุรกิจดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ลักษณะประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง

การวิเคราะห์คุณลักษณะและลักษณะของกลุ่มตัวอย่างใช้เครื่องมือสถิติพรรณนาในการวิเคราะห์ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และการวิเคราะห์ข้อมูลบริษัทของกลุ่มตัวอย่าง โดยการคำนวณหาสัดส่วนอัตราร้อยละ รายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ 4-2 และตารางที่ 4-3 ตามลำดับ

ตารางที่ 4-2 ร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามคุณลักษณะบริษัทในกลุ่มธุรกิจ

คุณลักษณะ	กลุ่มธุรกิจ							
	เกษตรและอุตสาหกรรม	สินค้าอุปโภคและบริโภค	สินค้าอุตสาหกรรม	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	ทรัพยากร	บริการ	เทคโนโลยี	รวม (%)
<u>เพศ</u>								
ชาย	46.7	15.4	17.6	37.9	30.0	20.6	25.0	27.6
หญิง	53.3	84.6	82.4	62.1	70.0	79.4	75.0	72.4
N(คน)	15	13	17	29	10	34	16	134
<u>อายุ</u>								
น้อยกว่า 35 ปี	13.3	23.0	5.9	13.8	20.0	17.6	18.8	15.6
มากกว่า 35 ปีขึ้นไป	86.7	77.0	94.1	86.2	80.0	84.2	81.2	84.4
<u>ระดับการศึกษา</u>								
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	53.3	38.5	47.1	55.2	40.0	38.2	50.0	46.3
สูงกว่าปริญญาตรี	46.7	61.5	52.9	44.8	60.0	61.8	50.0	53.7
<u>ประสบการณ์ในการทำงานด้านบัญชี</u>								
น้อยกว่า 10 ปี	20.0	23.1	5.9	13.7	10.0	14.7	12.6	14.2
มากกว่า 10 ปี	80.0	76.9	94.1	86.3	90.0	85.3	87.4	85.8
<u>ตำแหน่งงาน</u>								
ผู้บริหารฝ่ายบัญชี	66.7	69.2	94.1	82.8	60	94.1	81.2	82.2
เจ้าหน้าที่ฝ่ายบัญชี	33.3	30.8	5.9	17.2	40	5.9	18.8	17.8
<u>ความรู้เรื่องการบัญชี</u>								
สิ่งแวดล้อม								
ไม่มีความรู้	13.3	38.5	23.5	34.5	30	41.2	18.8	30.6
มีความรู้	86.7	61.5	76.5	65.5	70	58.8	81.2	69.4

จากตาราง 4-2 แสดงให้เห็นว่ามี ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้บริหารฝ่ายบัญชีส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 72.4 และมีอายุมากกว่า 35 ขึ้นไปร้อยละ 84.4 ระดับการศึกษาผู้ตอบแบบสอบถามมีวุฒิการศึกษามีจำนวนที่ไม่แตกต่างกันมากคือในระดับปริญญาตรีในอัตราร้อยละ 46.3 และสูงกว่าปริญญาตรีในอัตราร้อยละ 53.7 สำหรับประสบการณ์ในการทำงานด้านบัญชีส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 10 ปีขึ้นไปในอัตราร้อยละ 85.8 ตำแหน่งงานในปัจจุบันในตำแหน่งผู้บริหารฝ่ายบัญชีในอัตราร้อยละ 82.2 และรู้ในเรื่องการบัญชีสิ่งแวดล้อมแต่ไม่ทราบรายละเอียดการจัดทำในอัตราร้อยละ 69.4 และมีเพียงอัตราร้อยละ 30.6 ที่ไม่ทราบในเรื่องการบัญชีสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 4-3 ร้อยละของบริษัทกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคุณลักษณะบริษัทในกลุ่มธุรกิจ

คุณลักษณะ	กลุ่มธุรกิจ							รวม (%)
	เกษตรและอุตสาหกรรม	สินค้าอุปโภคบริโภค	สินค้าอุตสาหกรรม	อสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง	ทรัพยากร	บริการ	เทคโนโลยี	
<u>การขอรับรองมาตรฐาน ISO14000</u>								
ได้รับ	20.0	38.5	64.7	13.8	70.0	26.5	37.5	33.6
ยังไม่ได้รับ	80.0	61.5	35.3	86.2	30.0	73.5	62.5	66.4
<u>การขอส่งเสริมการลงทุน B.O.I.</u>								
ขอ	80.0	61.5	58.8	3.4	60.0	32.4	50.0	41.8
ไม่ขอ	20.0	38.5	41.2	96.6	40.0	67.6	50.0	58.2
<u>ระยะเวลาดำเนินงาน</u>								
น้อยกว่า 15 ปี	6.7	15.4	23.5	34.5	10.0	17.7	49.3	23.9
มากกว่า 15 ปี	93.3	84.6	76.5	65.5	90.0	82.4	50.7	76.1
<u>สาขาของกิจการ</u>								
ไม่มีสาขา	10.0	7.7	35.3	58.6	60.0	55.9	37.5	44.0
มีสาขาในประเทศ	80.0	76.9	64.7	41.4	30.0	35.3	56.3	53.7
มีสาขาต่างประเทศ	10.0	15.4	-	-	10.0	8.8	6.2	2.3
<u>จำนวนพนักงาน</u>								
น้อยกว่า 150 คน	-	15.4	17.7	31.0	30.0	11.7	12.5	17.2
มากกว่า 150 คน	100	84.6	82.4	69.0	70.0	88.3	87.5	82.8

ตารางที่ 4-3 (ต่อ)

คุณลักษณะ	กลุ่มธุรกิจ							รวม (%)
	เกษตร และอุตสาหกรรม	สินค้าอุปโภค และบริโภค	สินค้าอุตสาหกรรม	อสังหาริมทรัพย์ และก่อสร้าง	พลังงาน	บริการ	เทคโนโลยี	
<u>ทุนจดทะเบียน</u>								
น้อยกว่า 50 ล้านบาท	13.3	7.7	-	-	-	5.8	12.5	5.2
มากกว่า 50 ล้านบาท	86.7	92.3	100	100	100	94.2	87.5	94.8
<u>รายได้หลักเฉลี่ยต่อปี</u>								
น้อยกว่า 50 ล้านบาท	6.7	7.7	-	10.3	-	11.8	6.3	7.4
มากกว่า 50 ล้านบาท	93.3	92.3	100	89.7	100	88.2	93.8	92.6
<u>สินทรัพย์รวม</u>								
น้อยกว่า 50 ล้านบาท	-	-	-	-	-	5.8	6.3	2.2
มากกว่า 50 ล้านบาท	100	100	100	100	100	94.2	93.8	97.8
<u>สัดส่วนการถือหุ้น</u>								
ผู้ถือหุ้นไทย 100%	26.7	7.7	23.5	20.7	10.0	11.8	18.8	17.2
ผู้ถือหุ้นต่างชาติน้อยกว่า 25%	66.6	84.6	70.6	79.3	90.0	88.2	62.4	78.3
ผู้ถือหุ้นต่างชาติมากกว่า 25%	6.7	7.7	5.9	-	-	-	18.8	4.5
<u>กลุ่มลูกค้า</u>								
ภายในประเทศ	60.0	69.2	88.2	96.6	80.0	82.4	81.3	83.6
ต่างประเทศ	40.0	30.8	11.8	3.4	20.0	17.6	18.7	16.4
<u>หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม</u>								
ฝ่ายผลิต	46.7	15.4	11.8	31.0	10.0	2.9	6.3	17.2
ฝ่ายคุณภาพ	26.7	46.2	41.2	20.7	50.0	32.4	31.3	32.8
ฝ่ายบริหาร	26.6	38.4	41.1	38.0	40.0	52.9	43.6	41.8
ไม่มี	-	-	5.9	10.3	-	11.8	18.8	8.2

จากตารางที่ 4-3 แสดงข้อมูลของบริษัทกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสามารถทำการสรุปคุณลักษณะของบริษัทออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. การรับรองมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO14000 พบว่า กลุ่มบริษัทที่ตอบแบบสอบถามที่ยังไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO 14000 มีประมาณร้อยละ 67 ของกลุ่มบริษัททั้งหมด ซึ่งบริษัทส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรม และกลุ่มบริษัทที่ได้รับการรับรองมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO14000 มากที่สุดคือ กลุ่มธุรกิจทรัพยากรและรองลงมาคือกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรม และจากบริษัทที่ตอบแบบสอบถามประมาณร้อยละ 42 บริษัทมีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม คือ ฝ่ายบริหาร ซึ่งกลุ่มธุรกิจเกษตรและอุตสาหกรรมมีหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ ฝ่ายผลิต แต่กลุ่มธุรกิจทรัพยากรหน่วยงานที่รับผิดชอบคือ ฝ่ายควบคุมคุณภาพ และมีการขอส่งเสริมการลงทุน B.O.I บริษัทที่ขอส่งเสริมการลงทุนอยู่ในกลุ่มธุรกิจเกษตรและอุตสาหกรรมประมาณอัตราร้อยละ 80

2. การดำเนินงานของธุรกิจ พบว่าบริษัทส่วนใหญ่มีระยะเวลาดำเนินงานมากกว่า 15 ปีถึงร้อยละ 76 และร้อยละ 54 ส่วนใหญ่มีสาขาในประเทศ จำนวนพนักงานของบริษัทมีจำนวนมากกว่า 150 คนในร้อยละ 83 และสัดส่วนการถือหุ้นเป็นผู้ถือหุ้นไทยร้อยละ 17 และมีการถือหุ้นของต่างชาติ 25 % ในร้อยละ 78 กลุ่มลูกค้าของส่วนใหญ่เป็นลูกค้าในประเทศประมาณร้อยละ 84

3. ขนาดของธุรกิจ พบว่าบริษัทที่ตอบแบบสอบถามร้อยละ 95 มีทุนจดทะเบียนมากกว่า 50 ล้านบาท มีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 50 ล้านบาทในร้อยละ 93 และมีสินทรัพย์รวมมากกว่า 50 ล้านบาทในร้อยละ 98

ผลการสำรวจนี้แสดงให้เห็นถึงคุณลักษณะที่น่าสนใจอย่างยิ่ง ในการวิเคราะห์ผลการวิจัยจะนำเอาคุณลักษณะทั้ง 3 ประเภทได้แก่ การรับรองมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO14000 การดำเนินงานของธุรกิจ ขนาดของธุรกิจ มาศึกษาในลักษณะของธุรกิจและทดสอบความสัมพันธ์ว่าจะส่งผลอย่างไรต่อการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะแสดงผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้ในตอนที่ 3

ตอนที่ 2 การศึกษาความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการศึกษาความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในปัจจุบันที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อมทั้ง 6 ปัจจัย ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์และแปลความหมายของแต่ละกลุ่มปัจจัยจากค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นตาม Likert Scale จากนั้นทำการทดสอบความแตกต่างในระดับความคิดเห็นในระหว่างกลุ่มธุรกิจ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบ One-way Anova ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.05

4.1 ปัจจัยเกี่ยวกับการริเริ่มการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในระดับประเทศ

ปัจจัยเกี่ยวกับการริเริ่มการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในระดับประเทศ ประกอบด้วย 2 หัวข้อ ได้แก่ การกำหนดมาตรฐาน กระบวนการเปรียบเทียบ บทลงโทษเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม และการสนับสนุนจากภาครัฐในการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม ดังนั้นในการวิเคราะห์และแปลความหมายระดับความคิดเห็นจะรายงานแต่ละหัวข้อดังต่อไปนี้

4.1.1 การกำหนดมาตรฐาน เปรียบเทียบ บทลงโทษ

คำถามในหัวข้อนี้นุ่งที่ศึกษาถึงภาครัฐกับการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในการกำหนดการจัดทำรายงานรายละเอียดเกี่ยวกับต้นทุนสิ่งแวดล้อม มาตรฐานการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม การตรวจสอบและบทลงโทษ ผลจากการสอบถามในตารางที่ 4-4 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งในทุกหัวข้อผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นในทำนองเดียวกัน คือ “เห็นด้วยค่อนข้างมาก” และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างในระดับความคิดเห็นระหว่างกลุ่มธุรกิจทั้ง 7 กลุ่ม พบว่าระดับความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในแต่ละหัวข้อไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตาราง 4-4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสถิติทดสอบของปัจจัยเกี่ยวกับการริเริ่มการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในระดับประเทศ

2.1.1 การกำหนดมาตรฐาน เปรียบเทียบ บทลงโทษ	— X	SD	แปลความหมาย	F	Sig (0.05)
1. รัฐมีการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมเพื่อแสดงรายละเอียดต้นทุนสิ่งแวดล้อม	3.80	.802	เห็นด้วย ค่อนข้างมาก	.295	.938
2. รัฐควรกำหนดมาตรฐานการบัญชีในการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม	3.67	.821	เห็นด้วย ค่อนข้างมาก	.583	.743
3. รัฐต้องมีกระบวนการเปรียบเทียบและมาตรฐานในการตรวจสอบและบทลงโทษเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม	3.62	.908	เห็นด้วย ค่อนข้างมาก	.313	.929
4. รัฐควรกำหนดให้ธุรกิจที่เกิดมลภาวะและกระทบสิ่งแวดล้อม ให้แสดงต้นทุนหรืองบประมาณเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในรายงานทางการเงิน	3.95	.718	เห็นด้วย ค่อนข้างมาก	.899	.498

4.1.2 การสนับสนุนจากภาครัฐ

คำถามในหัวข้อนี้ต้องการศึกษาถึงการสนับสนุนจากภาครัฐในการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในด้านเกี่ยวกับภาษี ด้านการจัดอบรมสัมมนาในการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม จากตารางที่ 4-5 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งพบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วยค่อนข้างมาก และเมื่อทดสอบความแตกต่างในระดับความคิดเห็นระหว่างกลุ่มธุรกิจทั้ง 7 กลุ่มพบว่าระดับความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในแต่ละหัวข้อไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

ตาราง 4-5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสถิติทดสอบของปัจจัยเกี่ยวกับการริเริ่มจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในระดับประเทศ

2.1.2 การสนับสนุนจากรัฐ	— X	SD	แปล ความหมาย	F	Sig (0.05)
1. รัฐควรมีการสนับสนุนการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมโดยมีการกำหนดนโยบายในการลดภาษีหรือให้สิทธิประโยชน์ทางด้านการค้ากับกิจการที่มีการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม	4.15	.677	เห็นด้วย ค่อนข้างมาก	.924	.480
2. รัฐควรจัดสัมมนาด้านการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมให้กับธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	4.20	.646	เห็นด้วย ค่อนข้างมาก	.614	.719

4.1.3 สรุปผลวิจัย

จากการศึกษาเรื่องปัจจัยเกี่ยวกับการริเริ่มการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในระดับประเทศ ผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มธุรกิจแสดงความคิดเห็นในทำนองเดียวกันคือความเห็นด้วยค่อนข้างมากกับภาครัฐที่ต้องมีการสนับสนุนเกี่ยวกับการกำหนดมาตรฐาน ระเบียบข้อบังคับ บทลงโทษ และการจัดอบรมสัมมนาให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมรวมทั้งควรมีแรงกระตุ้นให้กับภาคธุรกิจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในด้านภาษีหรือต้นทุนที่เกิดจากการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

4.2 ปัจจัยเกี่ยวกับกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศและต่างประเทศ

ปัจจัยเกี่ยวกับกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศและต่างประเทศ ประกอบด้วย 2 หัวข้อ ได้แก่ การกำหนดมาตรฐาน กฎระเบียบข้อบังคับการลงโทษที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 และแนวทางในการกำหนดมาตรฐานการบัญชีสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย กับเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม กับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมของประเทศแถบยุโรปหรือแถบเอเชีย ดังนั้นในการวิเคราะห์และแปลความหมายระดับความคิดเห็นจะรายงานแต่ละหัวข้อดังต่อไปนี้

4.2.1 การกำหนดมาตรฐานการบัญชี กฎระเบียบข้อบังคับและบทลงโทษ กับ พระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535

คำถามในหัวข้อนี้น่าที่ศึกษาถึงการ มาตรฐานการบัญชีเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม การตรวจสอบและบทลงโทษ และการกำหนดมาตรฐานการบัญชีเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมของประเทศแถบยุโรปและเอเชีย ผลจากการสอบถามในตารางที่ 4-6 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งในทุกหัวข้อผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นในทำนองเดียวกันคือ “เห็นด้วยค่อนข้างมาก” และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างในระดับความคิดเห็นระหว่างกลุ่มธุรกิจทั้ง 7 กลุ่ม พบว่าระดับความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในแต่ละหัวข้อไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตาราง 4-6 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสถิติทดสอบของปัจจัยเกี่ยวกับกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยและต่างประเทศ

2.2.1 การกำหนดมาตรฐานการบัญชี ระเบียบข้อบังคับบทลงโทษกับ พระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อมพ.ศ. 2535	- X	SD	แปลความหมาย	F	Sig (0.05)
1. การกำหนดมาตรฐานการบัญชี เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยควร สอดคล้องกับพระราชบัญญัติด้าน สิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535	3.81	.809	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	.486	.818
2. การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับและ มาตรฐานในการตรวจสอบและ บทลงโทษควรศึกษาให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติด้านสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535	3.82	.716	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	.639	.699
3. การกำหนดมาตรฐานการบัญชีเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมของประเทศไทยควร ทำการศึกษาจากประเทศยุโรปและเอเชีย	3.50	.811	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	1.094	.370

4.2.2 สรุปผลวิจัย

จากการศึกษาวิจัยในเรื่องปัจจัยเกี่ยวกับกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศและต่างประเทศ ผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มธุรกิจแสดงความคิดเห็นในทำนองเดียวกันคือเห็นด้วยค่อนข้างมากในการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยควรมีกำหนดมาตรฐานการบัญชีกฎระเบียบข้อบังคับและบทลงโทษให้มีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 และควรมีการศึกษาแนวทางการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยในแถบยุโรปและเอเชีย

4.3 ปัจจัยเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติที่บริษัทต้องปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติที่บริษัทต้องปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย 2 หัวข้อ ได้แก่ การกำหนดแผนและนโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และการกำหนดระบบข้อมูลและระบบบัญชีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ดังนั้นในการวิเคราะห์และแปลความหมายระดับความคิดเห็นจะรายงานแต่ละหัวข้อดังต่อไปนี้

4.3.1 การกำหนดแผนและนโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

คำถามในหัวข้อนี้ต้องการศึกษาถึงการกำหนดแผนนโยบาย วัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินงานของกิจการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากตารางที่ 4-7 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งพบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วยค่อนข้างมาก และเมื่อทดสอบความแตกต่างในระดับความคิดเห็นระหว่างกลุ่มธุรกิจทั้ง 7 กลุ่มพบว่าระดับความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในแต่ละหัวข้อไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

ตาราง 4-7 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสถิติทดสอบของปัจจัยเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติที่บริษัทต้องปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

2.3.1 การกำหนดแผนและนโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย	F	Sig (0.05)
1. การประเมินหรือตรวจสอบสิ่งแวดล้อมที่มีต่อกิจการ	4.05	.549	เห็นด้วย ค่อนข้างมาก	.702	.648
2. การกำหนดแผนหรือนโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	4.08	.521	เห็นด้วย ค่อนข้างมาก	.431	.857
3. การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมของบริษัท	3.90	.626	เห็นด้วย ค่อนข้างมาก	.286	.943
4. การกำหนดแผนงานและหน่วยงานบุคคลของบริษัทที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม	3.91	.607	เห็นด้วย ค่อนข้างมาก	.142	.990
5. การกำหนดการประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อมภายในภายนอกบริษัท	4.07	.583	เห็นด้วย ค่อนข้างมาก	.396	.881
6. การประเมินผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมทุกหน่วยงานของบริษัทที่เกี่ยวข้อง	3.98	.631	เห็นด้วย ค่อนข้างมาก	.409	.872

4.3.2 การกำหนดระบบข้อมูลและระบบบัญชีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

คำถามในหัวข้อนี้ต้องการศึกษาถึงการกำหนดเกี่ยวกับข้อมูลและระบบบัญชีในการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม จากตารางที่ 4-8 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งพบว่าอยู่ในระดับเห็นด้วยค่อนข้างมาก และเมื่อทดสอบความแตกต่างในระดับความคิดเห็นระหว่างกลุ่มธุรกิจทั้ง 7 กลุ่มพบว่าระดับความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในแต่ละหัวข้อไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

ตาราง 4-8 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสถิติทดสอบของปัจจัยเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติที่บริษัทต้องปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

2.3.2 การกำหนดระบบข้อมูลและระบบบัญชีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย	F	Sig (0.05)
1. การกำหนดแผนงานเกี่ยวกับการศึกษาและการจัดฝึกอบรมด้านการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม	4.01	.631	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	.652	.907
2. การกำหนดระบบข้อมูลและระบบบัญชีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัท	3.91	.555	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	.257	.956

4.3.3 สรุปผลวิจัย

จากการศึกษาวิจัยในเรื่องปัจจัยเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติที่บริษัทต้องปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มธุรกิจแสดงความคิดเห็นในทำนองเดียวกันคือเห็นด้วยค่อนข้างมากเกี่ยวกับบริษัทควรมีการกำหนดแผนงานนโยบาย วัตถุประสงค์เป้าหมายในการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัท รวมทั้งการจัดฝึกอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการกำหนดหน่วยงานหรือบุคคลทำหน้าที่เกี่ยวกับข้อมูลและรายงานเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อกำหนดระบบข้อมูลและระบบบัญชีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัท

4.4 ปัจจัยเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีด้านสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีด้านสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย 3 หัวข้อได้แก่ การกำหนดแผนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในแผนงานของบริษัท การบริหารการจัดสรรเงินทุนด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและการกำหนดความรับผิดชอบในการจัดการสิ่งแวดล้อม ดังนั้นในการวิเคราะห์และแปลความหมายระดับความคิดเห็นจะรายงานแต่ละหัวข้อดังต่อไปนี้

4.4.1 การกำหนดแผนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในแผนงานของบริษัท

คำถามในหัวข้อนี้มุ่งที่ศึกษาถึงการกำหนดแผนงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในแผนงานของบริษัทเป็นแผนระยะสั้นหรือแผนระยะยาว ในด้านการพัฒนาความรู้และการจัดโครงการกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผลจากการสอบถามในตารางที่ 4-9

แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งในทุกหัวข้อผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นในทำนองเดียวกันคือ “เห็นด้วยค่อนข้างมาก” และเมื่อทำการทดสอบความ

แตกต่างในระดับความคิดเห็นระหว่างกลุ่มธุรกิจทั้ง 7 กลุ่ม พบว่าระดับความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในแต่ละหัวข้อไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตาราง 4-9 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสถิติทดสอบของปัจจัยเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีด้านสิ่งแวดล้อมด้านการวางแผนงานของบริษัทเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

2.4.1 การกำหนดแผนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ในแผนงานของบริษัท	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย	F	Sig (0.05)
1. การกำหนดแผนหรือนโยบายเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อมเป็นแผนระยะสั้นและแผน ระยะยาวของบริษัท	4.00	.548	เห็นด้วย ค่อนข้างมาก	1.638	.142
2. การพัฒนาความรู้ทางด้านระบบ การบริหารสิ่งแวดล้อมให้กับพนักงานที่ เกี่ยวข้องกับบริษัท	4.14	.537	เห็นด้วย ค่อนข้างมาก	.844	.539
3. การจัดทำ โครงการ/กิจกรรม ด้าน สิ่งแวดล้อมของบริษัทให้เป็นระบบและ ต่อเนื่อง	4.11	.557	เห็นด้วย ค่อนข้างมาก	.548	.771

4.4.2 การบริหารและการจัดสรรเงินทุนด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม

คำถามในหัวข้อนี้นุ่งที่ศึกษาถึงการจัดสรรและการจัดหาเงินทุนรวมทั้งการจัดทำงบประมาณการจัดการสิ่งแวดล้อมของบริษัท ผลจากการสอบถามจากในตารางที่ 4-10 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งในทุกหัวข้อผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นในทำนองเดียวกันคือ “เห็นด้วยค่อนข้างมาก” และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างในระดับความคิดเห็นระหว่างกลุ่มธุรกิจทั้ง 7 กลุ่ม พบว่าระดับความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในแต่ละหัวข้อไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตาราง 4-10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสถิติทดสอบของปัจจัยเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีด้านสิ่งแวดล้อมด้านการบริหารและจัดสรรเงินทุนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัท

2.4.2 การบริหารและการจัดสรรเงินทุนด้าน การจัดการสิ่งแวดล้อม	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย	F	Sig (0.05)
1. การจัดสรรงบประมาณหรือเงินทุนที่เหมาะสมและเพียงพอสำหรับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมของบริษัท	3.94	.572	เห็นด้วย ค่อนข้างมาก	1.584	.157
2. การจัดหาเงินทุนและจัดสรรงบประมาณในเครื่องจักรอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของบริษัท	3.93	.630	เห็นด้วย ค่อนข้างมาก	1.683	.130

4.4.3 การกำหนดความรับผิดชอบในการจัดการสิ่งแวดล้อม

คำถามในหัวข้อนี้มุ่งที่ศึกษาถึงการกำหนดหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและการจัดหาเงินทุนและงบประมาณ ผลจากการสอบถามในตารางที่ 4-11 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งในทุกหัวข้อผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นในทำนองเดียวกันคือ เห็นด้วยค่อนข้างมากและเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างในระดับความคิดเห็นระหว่างกลุ่มธุรกิจทั้ง 7 กลุ่ม พบว่าระดับความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในแต่ละหัวข้อ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตาราง 4-11 ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสถิติทดสอบของปัจจัยเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม

2.4.3 การกำหนดความรับผิดชอบในการ จัดการสิ่งแวดล้อม	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย	F	Sig (0.05)
1. การกำหนดให้มีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงทางด้านสิ่งแวดล้อมในเรื่องของงบประมาณและการจัดหาเงินทุนด้านสิ่งแวดล้อม	3.91	.677	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	.682	.665
2. การกำหนดให้มีหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงและสามารถรายงานนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารระดับสูงของบริษัทได้โดยตรง	3.95	.653	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	1.151	.337

4.4.4 สรุปผลวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยในเรื่องปัจจัยเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีด้านสิ่งแวดล้อมผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มธุรกิจแสดงความคิดเห็นในทำนองเดียวกันคือเห็นด้วยค่อนข้างมากเกี่ยวกับบริษัทควรมีการกำหนดแผนงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นแผนงานของบริษัททั้งระยะสั้นและระยะยาวในแผนงานประจำปีของบริษัท และการกำหนดแผนงานควรมีเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ทางด้านระบบการบริหารสิ่งแวดล้อมให้กับส่วนงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง การจัดการเกี่ยวกับโครงการกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้เป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งการจัดหาเงินทุนและการจัดทำงบประมาณเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

4.5 ปัจจัยเกี่ยวกับด้านสังคม

ปัจจัยเกี่ยวกับด้านสังคม ประกอบด้วย 2 หัวข้อได้แก่ กลุ่มลูกค้าและสังคมด้านภาพลักษณ์ของบริษัท กับกลุ่มนักลงทุน ดังนั้นในการวิเคราะห์และแปลความหมายระดับความคิดเห็นจะรายงานแต่ละหัวข้อดังต่อไปนี้

4.5.1 ด้านกลุ่มลูกค้าและสังคมด้านภาพลักษณ์ของบริษัท

คำถามในหัวข้อนี้มุ่งที่ศึกษาการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมกับภาพลักษณ์ของบริษัทต่อกลุ่มลูกค้าในการเลือกสินค้าของบริษัท ผลจากการสอบถามในตารางที่ 4-12 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งในทุกหัวข้อผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นในทำนองเดียวกันคือ “เห็นด้วยค่อนข้างมาก” และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างในระดับความคิดเห็นระหว่างกลุ่มธุรกิจทั้ง 7 กลุ่ม พบว่าระดับความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในแต่ละหัวข้อไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตาราง 4-12 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสถิติทดสอบของปัจจัยเกี่ยวกับด้านสังคม
เกี่ยวกับกลุ่มลูกค้าและภาพลักษณ์ของบริษัท

2.5.1 กลุ่มลูกค้าและสังคมเกี่ยวกับ ภาพลักษณ์ของบริษัท	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย	F	Sig (0.05)
1. กิจกรรมที่มีภาพลักษณ์เกี่ยวกับการ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีผลต่อการยอมรับ ของลูกค้า	4.05	.653	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	.737	.621
2. การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมมีผลต่อการยอมรับของ สังคม	4.16	.624	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	.915	.486
3. ผลิตภัณฑ์ที่มีการอนุรักษ์และไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเลือกซื้อของ ลูกค้า	3.93	.640	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	.633	.704
4. ผลิตภัณฑ์และบริการที่มีการรับรอง มาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม (ฉลากเขียว) เป็นที่ยอมรับของสังคม	3.96	.665	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	1.331	.248
5. ผลิตภัณฑ์ที่หมดการใช้งานและสามารถ นำไปใช้งานอื่นได้อีก(recycle) เป็นที่ ต้องการของสังคม	3.90	.734	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	1.197	.312
6. สภาพแวดล้อมของชุมชนรอบธุรกิจมีผล ต่อการจัดทำและนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อม	3.93	.656	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	.899	.498
7. การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำบัญชี สิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกแสดง ถึงความรับผิดชอบต่อสังคม	4.14	.684	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	.693	.656

4.5.2 ด้านกลุ่มนักลงทุน

คำถามในหัวข้อนี้มุ่งที่ศึกษาการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมของบริษัทต่อกลุ่มนักลงทุน ผลจากการสอบถามในตารางที่ 4-13 แสดงค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งในทุกหัวข้อผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นในทำนองเดียวกันคือ “เห็นด้วยค่อนข้างมาก” และเมื่อทำการทดสอบความแตกต่างในระดับความคิดเห็นระหว่างกลุ่มธุรกิจทั้ง 7 กลุ่ม พบว่าระดับความคิดเห็นของแต่ละกลุ่มในแต่ละหัวข้อไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตาราง 4-13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าสถิติทดสอบของปัจจัยเกี่ยวกับด้านสังคม เกี่ยวกับ นักลงทุน

2.5.1 ด้านกลุ่มนักลงทุน	$\bar{X}$	SD	แปลความหมาย	F	Sig (0.05)
1. การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในรายงานทางการเงินจะเป็นปัจจัยที่ทำให้ธุรกิจได้เปรียบในการแข่งขันทางการค้า	3.57	.818	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	2.005	.070
2. การจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมและการเปิดเผยข้อมูลจะช่วยให้กิจการสามารถสร้างกำไรและผลตอบแทนระยะยาว	3.51	.838	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	1.443	.203
3. การจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมและการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทมีผลต่อการตัดสินใจของนักลงทุน	3.54	.782	เห็นด้วยค่อนข้างมาก	.938	.470

4.5.3 สรุปผลวิจัย

จากการศึกษาวิจัยในปัจจัยเกี่ยวกับด้านสังคมแบ่งเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มลูกค้าและกลุ่มนักลงทุน ผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่มธุรกิจแสดงความคิดเห็นในทำนองเดียวกันคือ เห็นด้วยค่อนข้างมาก ในปัจจัยด้านสังคมทั้ง 2 กลุ่มแต่ใน การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับกลุ่มลูกค้า เรื่องการประชาสัมพันธ์ของบริษัทเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหรือผลิตภัณฑ์ของบริษัทช่วยลดมลภาวะด้านขยะ เช่น ผลิตภัณฑ์ที่ใช้หมดแล้วสามารถนำกลับมาใช้ได้หรือเป็นผลิตภัณฑ์ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมจะมีผลต่อภาพลักษณ์และการยอมรับของสังคมรวมทั้งการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัทควรมีการเปิดเผยทั้งภายในบริษัทและภายนอกเพราะเป็นภาพลักษณ์ของบริษัทที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคม แต่การแสดงความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามในปัจจัยด้านสังคมเกี่ยวกับกลุ่มของนักลงทุนมีมุมมองการให้ความสำคัญน้อยกว่าด้านสังคมของกลุ่มลูกค้า

บทที่ 5

ผลวิจัยจากการสัมภาษณ์

เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้ปฏิบัติในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยจึงเลือกการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง(Semi – Structured Interview) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึกในปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์การใช้บัญชีสิ่งแวดล้อม การเก็บข้อมูลในการสุ่มตัวอย่างผู้ถูกสัมภาษณ์ผู้วิจัยใช้วิธีแบบเจาะจง โดยเลือกจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสำรวจโดยกำหนดการเลือกเป็นกลุ่มธุรกิจละ 1 บริษัท และกำหนดการสัมภาษณ์กลุ่มธุรกิจละ 2 คนแบ่งเป็นผู้บริหารฝ่ายบัญชี และผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการเข้าสัมภาษณ์บริษัทในแต่ละกลุ่มตัวอย่างดังนี้ ผู้วิจัยทำจดหมายติดต่อขอเข้าสัมภาษณ์เมื่อได้รับการตอบรับได้ขอให้บริษัทกลุ่มตัวอย่างกำหนดวันเวลาในการเข้าสัมภาษณ์ กำหนดเวลาในการสัมภาษณ์ท่านละ 30 นาทีและขอให้บริษัทกลุ่มตัวอย่างจัดสถานที่สัมภาษณ์ให้เหมาะสมในการสัมภาษณ์

จากการติดต่อเข้าสัมภาษณ์ได้รับการตอบรับให้ผู้วิจัยเข้าสัมภาษณ์ทั้งสิ้น 7 บริษัทและทุกกลุ่มบริษัทสามารถสัมภาษณ์ได้ทั้ง 2 ตำแหน่งงาน รวมทั้งสิ้น 14 คน ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่าผู้ถูกสัมภาษณ์ทั้งหมดเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญชำนาญในหน้าที่งานที่เกี่ยวกับการสัมภาษณ์ โดยมีประสบการณ์การทำงานเฉลี่ยระหว่าง 10 – 15 ปี ส่วนใหญ่ได้รับการอบรมด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่า 50% จึงถือได้เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลแก่ผู้วิจัยได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นผู้วิจัยทำการสรุปข้อมูลทั่วไปแสดงข้อมูลในตารางที่ 5 – 1 ดังนี้

ตารางที่ 5 – 1 สรุปจำนวนผู้ถูกสัมภาษณ์ตามกลุ่มอุตสาหกรรม

กลุ่มธุรกิจ	รหัส	ผู้ตอบ สัมภาษณ์	ตำแหน่งงาน	ประสบ การณ์ ทำงาน	การอบรม เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อม	บริษัท ได้รับ ISO14000
กลุ่มเกษตรและ อุตสาหกรรม อาหาร	01	A - 01	ผู้จัดการอาวุโส ฝ่ายบัญชีและ การเงิน	23	ไม่อบรม	ไม่มี
		B - 01	ผู้จัดการฝ่ายลูกค้า และบริหาร	14	ไม่อบรม	
กลุ่มธุรกิจ	รหัส	ผู้ตอบ สัมภาษณ์	ตำแหน่งงาน	ประสบ การณ์ ทำงาน	การอบรม เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อม	บริษัท ได้รับ ISO14000
กลุ่มสินค้า อุปโภคและ บริโภค	02	A - 02	ผู้จัดการฝ่ายบัญชี	10	ไม่อบรม	ไม่มี
		B - 02	เจ้าหน้าที่ ตรวจสอบและ พัฒนาระบบ	7	ไม่อบรม	
กลุ่มสินค้า อุตสาหกรรม	03	A - 03	ผู้จัดการฝ่ายบัญชี ด้านตรวจสอบ	8	ไม่อบรม	ไม่มี
		B - 03	ผู้จัดการฝ่าย บริหารและ ประชาสัมพันธ์	5	ไม่อบรม	

กลุ่ม อสังหาริมทรัพย์	04	A - 04	ผู้จัดการฝ่ายบัญชี	21	อบรม	ได้รับ
		B - 04	เจ้าหน้าที่ฝ่าย ตรวจสอบและ พัฒนาระบบงาน	9	อบรม	
กลุ่มทรัพยากร	05	A - 05	ผู้จัดการฝ่ายบัญชี	10	ไม่อบรม	ไม่มี
		B - 05	ผู้จัดการฝ่าย บริหารโรงงาน	11	อบรม	
กลุ่มบริการ	06	A - 06	ผู้จัดการฝ่ายบัญชี	25	ไม่อบรม	ไม่มี
			ผู้จัดการฝ่าย ปฏิบัติการด้าน ความปลอดภัย	11	ไม่อบรม	
กลุ่มธุรกิจ	รหัส	ผู้ตอบ สัมภาษณ์	ตำแหน่งงาน	ประสบ การณ์ ทำงาน	การอบรม เกี่ยวกับ สิ่งแวดล้อม	บริษัท ได้รับ ISO14000
กลุ่มเทคโนโลยี	07	A - 07	ผู้จัดการฝ่ายบัญชี	15	ไม่อบรม	ไม่มี
		B - 07	ผู้จัดการฝ่าย บริหารทรัพยากร/ ประชาสัมพันธ์	8	ไม่อบรม	

เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถือเป็นความลับ ในงานวิจัยนี้จึงไม่สามารถเปิดเผยชื่อ บริษัทและผู้ถูกสัมภาษณ์ ในการสรุปผลวิจัยจึงใช้รหัสในการอ้างอิงดังนี้

กลุ่มอุตสาหกรรม	รหัส	ผู้ถูกสัมภาษณ์	
		ฝ่ายบัญชี	ฝ่ายสิ่งแวดล้อม
กลุ่มสินค้าเกษตรและอุตสาหกรรม	01	A 01	B 01
กลุ่มสินค้าอุปโภคและบริโภค	02	A 02	B 02
กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม	03	A 03	B 03
กลุ่มอสังหาริมทรัพย์	04	A 04	B 04
กลุ่มทรัพยากร	05	A 05	B 05
กลุ่มบริการ	06	A 06	B 06
กลุ่มเทคโนโลยี	07	A 07	B 07

ผลที่ได้จากการสัมภาษณ์จะรายงานเป็นหัวข้อดังต่อไปนี้

5.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบสัมภาษณ์

จากตารางที่ 5 – 1 แสดงถึงผู้ตอบสัมภาษณ์ในส่วนของผู้บริหารงานด้านบัญชีในแต่ละ บริษัทกลุ่มตัวอย่างมีตำแหน่งงานเป็นผู้จัดการฝ่ายบัญชี ซึ่งมีประสบการณ์ในการทำงานประมาณ 15 – 20 ปีและไม่มีความรู้หรืออบรมเกี่ยวกับการบัญชีสิ่งแวดล้อม และในส่วนของผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในแต่ละบริษัทกลุ่มตัวอย่างมีตำแหน่งงานส่วนใหญ่เป็นผู้จัดการฝ่ายบริหาร ฝ่ายโรงงาน(วิศวกร) ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประสบการณ์ในการทำงาน 9 – 15 ปี และส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับการอบรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เว้นกลุ่มอสังหาริมทรัพย์ที่ได้รับมาตรฐาน ISO 14000 มีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและเข้าอบรมเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งผู้จัดการฝ่ายบัญชีและผู้จัดการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

5.2 ความเห็นในเรื่องการขอรับรองมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO 14000

ข้อมูลจากตารางที่ 5 – 1 ผู้วิจัยได้ให้บริษัทกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมในการที่บริษัทตัดสินใจที่จะเข้าขอรับรองหรือไม่เข้ารับรองมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO 14000 รวมทั้งอธิบายเหตุผลใจในการเข้าขอรับรอง จากข้อมูลการสัมภาษณ์พบว่า บริษัทกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่า บริษัทจะดำเนินการด้านจัดการสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายข้อบังคับของรัฐตามข้อกำหนดของกระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมและมีความเห็นสอดคล้องกันว่าไม่มีความจำเป็นต้องทำมากกว่าที่กำหนดระบุไว้ และมีความเห็นที่น่าสนใจเพิ่มเติมจากผู้จัดการฝ่ายเกี่ยวกับ

สิ่งแวดล้อม B 05 ซึ่งแสดงความคิดเห็นดังนี้ “ผมคิดว่าการเข้ารับรองมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO 14000 เป็นการแสดงภาพพจน์ขององค์กรต่อคนทั่วไปมากกว่าที่จะเป็นการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม” และความเห็นจากผู้จัดการฝ่ายบัญชี A 04 และฝ่ายที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม B 04 ซึ่งเป็นไปในทำนองเดียวกันว่า “ การจะเข้ารับรองหรือไม่รับรองเป็นเรื่องของเงินของบริษัทมากกว่าที่จะสนใจในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม เพราะบริษัทก็ต้องมีการจัดทำรายงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้กับรัฐตามกำหนดอยู่แล้ว ส่วนในการเข้ารับรองมาตรฐาน ISO 14000 เป็นการทำตามกระแสสังคมมากกว่า ว่าประชาชนคนทั่วไปไปยอมรับว่าบริษัทมีการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพราะชื่อของ ISO คือมาตรฐานการจัดการสิ่งแวดล้อม ”

จากการสัมภาษณ์ในเรื่องเกี่ยวกับการมุ่งใจในการขอรับรองมาตรฐานสิ่งแวดล้อม ISO 14000 สามารถสรุปได้ว่า บริษัทกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมมากเท่าที่ควรและการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นการจัดทำตามระเบียบข้อบังคับของรัฐเท่านั้น ซึ่งข้อมูลที่ได้เป็นที่น่าสนใจเกิดว่า บริษัทเหล่านั้นปฏิบัติตามสิ่งแวดล้อมเพียงเพราะกฎหมายกำหนด ซึ่งในเรื่องเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR : Corporate Social Responsibility) โดย ดร.โสภณ พรโชคชัย(2550) กล่าวว่า “ เป็นการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ที่ไม่กระทำการหลีกเลียงหรือละเมิดกฎหมายต้องมีหลักการปฏิบัติและการกำกับดูแลที่ดีในการดำเนินงาน ซึ่งการดำเนินงานตามความรับผิดชอบนี้ต้องดำเนินการต่อผู้มีส่วนได้เสียทั้งหลาย ตั้งแต่ ผู้ถือหุ้น นักลงทุน ลูกจ้าง ลูกค้า คู่ค้า ชุมชนที่ตั้ง สังคมและสิ่งแวดล้อมโดยรวมทั้งหมด ” จากข้อมูลการสัมภาษณ์นี้จะเป็นข้อมูลที่ที่น่าสนใจในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยอาจไม่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากบริษัทเห็นว่าการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นการจัดทำตามข้อกำหนดของกฎหมายเท่านั้น

5.3 ความเห็นในเรื่องความชัดเจนของนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและพระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม

ในการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นในทิศทางเดียวกันว่า ภาครัฐยังไม่มี ความชัดเจนในด้านการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม และมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมว่าภาครัฐควรมีการคำนึงถึงลักษณะการดำเนินงานของธุรกิจมีความแตกต่างกันในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งในส่วนนี้มีบริษัทกลุ่มตัวอย่างบางบริษัทที่แสดงความคิดเห็นที่น่าสนใจดังนี้

ผู้จัดการฝ่ายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม B – 04 มีข้อคิดเห็นดังนี้ว่า “ดิฉันคิดว่าในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโรงงานในการกำจัดของเสียออกจากโรงงานเป็นเรื่องที่รัฐต้องมีข้อกำหนดที่ชัดเจน รัฐ

ยังไม่มี ความชัดเจนในการจัดการเกี่ยวกับเรื่องนี้ และอยากเสนอให้รัฐควรมีการกำหนดให้มีบริษัทที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการกำจัดของเสียจากโรงงานโดยตรงมากกว่าที่จะให้โรงงานต้องมารับผิดชอบในการจัดการ เพราะการจัดให้มีบริษัทที่มีความชำนาญด้านนี้โดยตรงรับก็จะสามารถควบคุมและตรวจสอบการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมได้ง่ายขึ้น และดิฉันยังมีข้อเสนอเพิ่มเติมอีกว่าภาครัฐต้องกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมโดยน่าจะต้องเริ่มจากการจัดขนาดโรงงาน ลักษณะการผลิต จำนวนเงินทุนของบริษัทและสภาพแวดล้อมของโรงงานของชุมชนโดยรอบ ไม่ใช่เฉพาะของเสียของมีพิษเข้าเกณฑ์ที่ทำลายสิ่งแวดล้อมเท่านั้น เพราะในอุตสาหกรรมหรือโรงงานแต่ละแห่งการประกอบกิจการลักษณะแตกต่างกัน และรัฐควรมีความรู้ความชำนาญในเรื่องของการจัดการสิ่งแวดล้อมทั้งภาครัฐและบริษัททั่วไปหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องมาช่วยกันวางแผนแนวทางในการจัดทำ”

ผู้จัดการฝ่ายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม B – 05 มีข้อคิดเห็นเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับความชัดเจนของรัฐเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2535 เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมว่า “รัฐควรเริ่มจากการปรับกฎหมายข้อบังคับในปัจจุบันที่มีความซ้ำซ้อนกันของแต่ละหน่วยงานของรัฐก่อน เช่น การจัดการเกี่ยวกับกำจัดเกี่ยวกับกลิ่น ควน น้ำเสีย ซึ่งบริษัทต้องมีการจัดทำรายงานนำส่งกรมโรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม และต้องจัดส่งรายงานอีกหนึ่งฉบับให้กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งหลักและกฎเกณฑ์ข้อบังคับในการวัดประมาณของเสียวิธีการแตกต่างกัน แต่ค่าที่ได้เท่ากัน แต่การจัดทำรายงานที่นำข้อมูลเสนอในรายงานที่ส่งให้แต่ละหน่วยงานเหมือนกัน คือ ฉบับหนึ่งส่งให้กรมโรงงานและอีกฉบับส่งให้กระทรวงทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ผมเห็นว่าเป็นการทำงานที่มีความซ้ำซ้อน และอีกด้านก็คือรัฐไม่มีความจริงจังในการจัดการสิ่งแวดล้อม เพราะการเข้าตรวจของภาครัฐทำงานเพียงส่งคนไปตรวจและเอารายงานมาตรวจสอบ ถ้าผิดให้เสียค่าปรับปิดโรงงานชั่วคราวเพียง 2 – 3 วัน หรือช่วงระยะเวลาหนึ่งหรือส่วนงานบางส่วนของโรงงานให้จัดการเรื่องของเสียมลพิษให้เรียบร้อยแล้ว ก็เปิดทำการต่อไปซึ่งรัฐควรมีความจริงจังในการทำงานมากกว่านี้ และอีกเรื่องหนึ่งคือเรื่องเกี่ยวกับออกกฎข้อบังคับหรือกฎหมายลูกออกมานั้น ผมคิดว่ากฎหมายของบ้านเราออกกฎหมายมาใช้โดยไม่พิจารณาว่ามันเหมาะสมกับประเทศของเรามากน้อยเพียงใด ซึ่งบางกฎหมายเอาของกฎหมายสากลที่ออกมาบังคับทั้งหมดมาใช้โดยไม่มีการปรับเปลี่ยน ผมเห็นว่าภาครัฐชอบทำไปตามกระแสของสังคมมากกว่าที่จะมีความจริงจังเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ”

ผู้จัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม B – 06 มีข้อคิดเห็นดังนี้ “ ในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ผมคิดว่ากฎหมายของบ้านเรามีความล่าสมัยไม่เป็นไปตามหลักสากลและค่าเบี่ยงปรับเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมจำนวนเงินค่าปรับต่ำมากถ้าเทียบกับค่าเบี่ยงปรับของสากล ตามลักษณะการ

ทำงานของบริษัทที่ผมทำงาน ถ้าการทำงานที่ส่งให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้านมลภาวะในประเทศใดประเทศนั้นจะใช้หลักสากลและกฎหมายของประเทศนั้นควบคู่กัน ซึ่งกฎหมายของประเทศไทยและค่าเบี้ยปรับจำนวนเงินต่ำมาก เพราะถ้าตามหลักสากลนั้นบริษัทใดก่อให้เกิดมลภาวะที่เป็นพิษในประเทศใดบริษัทต้องรับผิดชอบในจำนวนเงินที่มากหรือปิดบริษัทหรือต้องจ่ายเงินชดเชยหรือรักษาสภาพแวดล้อมของประเทศนั้นให้กลับมาเหมือนเดิม และการจัดการเกี่ยวกับของเสียโดยหลักของสากลจะมีบริษัทที่มีหน้าที่จัดการเกี่ยวกับของเสียและของพิษโดยตรงไม่ต้องให้บริษัทมารับผิดชอบแต่ให้บริษัทจ้างบริษัทที่จัดการด้านนี้มาดูแลให้บริษัท รัฐจึงน่าจะมีการปรับปรุงเกี่ยวกับเรื่องนี้ ”

จากการสัมภาษณ์ในเรื่องความชัดเจนของนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและพระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมสามารถสรุปได้ว่า

1. ความชัดเจนของภาครัฐในเรื่องเกี่ยวกับการออกกฎข้อบังคับในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม
2. ความซ้ำซ้อนของกฎหมายเก่ากับกฎหมายใหม่ ที่มีกฎหมายบางฉบับมีการออกกฎหมายลูกเพิ่มเติม ภาครัฐควรมีการพิจารณาถึงข้อบังคับกฎเกณฑ์ในการจัดทำและต้องไม่ให้ความซ้ำซ้อนระหว่างกฎหมายเก่าและกฎหมายใหม่
3. การจัดทำรายงานสิ่งแวดล้อมที่มีการกำหนดในการจัดทำเหมือนกัน ภาครัฐควรลดการจัดทำรายงานที่ต้องนำเสนอให้หน่วยงานของภาครัฐที่ใช้ฐานข้อมูลเดียวกัน
4. ในการออกกฎหมายที่มีการอิงกฎหมายต่างประเทศหรือหลักปฏิบัติสากล ภาครัฐควรมีการศึกษาข้อมูลของกฎหมายต่างประเทศหรือหลักปฏิบัติสากลก่อนนำมาใช้ปฏิบัติ เพื่อให้กฎหมายที่ออกมาใหม่นั้นมีความปรับให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของประเทศไทย
5. การกำหนดให้มีการจัดตั้งบริษัทที่ดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในด้านต่าง ๆ โดยตรงเพื่อดำเนินงานบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมให้กับบริษัทที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม

ข้อมูลที่สรุปจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นในเรื่องความชัดเจนของนโยบายของรัฐเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและพระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยมีความคิดเห็นก่อนที่จะมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมต้องมีความพร้อมและควรมีความชัดเจนในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

1. ความชัดเจนในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย
2. การออกกฎข้อบังคับในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมต้องมีการคำนึงถึงในเรื่องต่าง ๆ เช่น ในเรื่อง ความซ้ำซ้อนในการออกกฎหมาย การกำหนดการจัดการสิ่งแวดล้อมให้ตามสภาพแวดล้อมของประเทศไทย

5.4 ความคิดเห็นในเรื่องความชัดเจนของภาครัฐเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม

ในปัจจุบันสภาวิชาชีพบัญชียังไม่มีการออกมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชีเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม การสัมภาษณ์ให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นถึงแนวทางการปฏิบัติควรมีความครอบคลุมในเรื่องใดบ้าง

ในการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นในแนวทางเดียวกันว่า การกำหนดแนวทางปฏิบัติด้านบัญชีต้องดูแนวทางของภาครัฐในเรื่องเกี่ยวกับนโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อมจึงจะนำมาเป็นแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับบัญชีในด้านต่าง เช่น ด้านการลงทุนในเครื่องมืออุปกรณ์เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม การคำนวณต้นทุนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และมีบริษัทกลุ่มตัวอย่างบางบริษัทที่แสดงความคิดเห็นที่น่าสนใจดังนี้

ผู้จัดการฝ่ายบัญชี A 04 มีข้อคิดเห็นที่น่าสนใจในเรื่องเกี่ยวกับความชัดเจนของภาครัฐในการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมว่า “ในความเห็นของดิฉันเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม น่าจะเกี่ยวข้องกับการลงทุนเกี่ยวกับเครื่องมือและอุปกรณ์ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งเกี่ยวข้องกับจำนวนเงินในเรื่องของค่าใช้จ่ายและต้นทุนที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในจำนวนเงินที่สูงมากเมื่อเทียบกับประโยชน์ที่บริษัทจะได้รับ ดิฉันมีความคิดเห็นว่าถ้าภาครัฐจะให้ธุรกิจมีการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม ภาครัฐต้องมีการกำหนดนโยบายให้ชัดเจนในเรื่องเกี่ยวกับสินทรัพย์ที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการคำนวณค่าใช้จ่ายและต้นทุนที่อาจเกิดขึ้นต่อสินค้าของบริษัท และรัฐควรกำหนดในเรื่องเกี่ยวกับภาษีการนำเข้าอุปกรณ์เครื่องจักรเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยให้สิทธิพิเศษทางภาษีหรือลดหย่อนเกี่ยวกับภาษีกับบริษัทที่มีการจัดทำเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ”

ผู้จัดการฝ่ายบัญชี A 06 มีข้อคิดเห็นด้านการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในอีกแง่มุมหนึ่งว่า “ดิฉันคิดว่าในเมืองไทยยังไม่มีมีการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม และถ้าจะต้องมีการจัดทำบัญชีที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นจริง ๆ ดิฉันคิดว่าควรมีพิจารณาเกี่ยวกับลักษณะดำเนินงานของธุรกิจเป็นประเด็นสำคัญลำดับแรกที่จะใช้ในการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม เพราะการดำเนินงานของธุรกิจที่ไม่เหมือนกันหรือที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่างกัน การจัดทำบัญชีก็ควรมีความต่างกันตามการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เพราะเครื่องมือเครื่องใช้ในการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมือนกันของแต่ละธุรกิจหรือบางธุรกิจลักษณะของการดำเนินธุรกิจไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมก็ไม่เห็นสมควรในการจะต้องมีการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม และดิฉันคิดว่าถ้ามีการกำหนดให้ทุกธุรกิจมีการจัดทำบัญชีที่เหมือนกันจะทำให้เกิดข้อได้เปรียบเสียเปรียบของแต่ละธุรกิจ ดิฉันคิดว่าถ้ามีการวางแนวทางปฏิบัติด้านบัญชีควรมีการวางแนวทางปฏิบัติที่มีการแบ่งแยกตามลักษณะของธุรกิจที่มีผลการกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่าจะต้องมีการบังคับให้ทุกธุรกิจจัดทำเหมือนกัน”

จากการสัมภาษณ์ในเรื่องความชัดเจนของภาครัฐเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม ทำการสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้ว่า

1. รัฐต้องกำหนดกรอบแนวคิดและแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับลักษณะการดำเนินงานของธุรกิจ ขนาดธุรกิจ และเงินทุนของธุรกิจ
2. ในการกำหนดการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมต้องคำนึงถึงด้านต่าง ๆ คือ การลงทุนเกี่ยวกับเครื่องมือในการจัดการสิ่งแวดล้อม การคำนวณต้นทุนและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมด้านภาษีและสิทธิพิเศษที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

ซึ่งข้อมูลที่ได้สรุปจากการสัมภาษณ์ในเรื่องความชัดเจนของภาครัฐเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมนั้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ในประเทศไทยเรื่องการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมยังไม่มีหน่วยงานในภาครัฐหรือภาคธุรกิจจัดทำและสภาวิชาชีพบัญชียังไม่มีการออกมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชีเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม และจากการศึกษาข้อมูลในการทำวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมพบว่า การจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมสามารถจัดทำและศึกษาข้อมูลได้จากหลักของสากลเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อมูล และในมาตรฐานการบัญชีไทยบางฉบับที่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติได้ดังนี้ คือ

ในหลักสากล Intergovernmental Working Group of Experts on International Standards of Accounting and Reporting (ISAR) มีแนวปฏิบัติในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและหนี้สินด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งในส่วนของเปิดเผยข้อมูลนี้ ISAR มีแนวทางปฏิบัติทั้งในเรื่องของการรับรู้ต้นทุนสิ่งแวดล้อม การรับรู้หนี้สินสิ่งแวดล้อม การรับรู้ค่าชดเชยที่คาดว่าจะได้รับจากบุคคลที่สามารถวัดมูลค่าหนี้สินด้านสิ่งแวดล้อม

ส่วนในมาตรฐานการบัญชีไทย มีการกล่าวถึงรายการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม คือ แม่บทการบัญชี มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 35 เรื่องการนำเสนองบการเงิน และมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 53 หนี้สินที่อาจเกิดขึ้น

ซึ่งในรายการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมจะบันทึกและรับรู้เป็นองค์ประกอบของงบการเงินได้ต่อเมื่อรายการและเหตุการณ์ทางบัญชีดังกล่าวเป็นไปตามคำนิยามขององค์ประกอบงบการเงินและเข้าเกณฑ์การรับรู้รายการ ตามคำนิยามของสินทรัพย์และหนี้สินในแม่บทการบัญชี คือ

“สินทรัพย์” หมายถึง ทรัพยากรที่อยู่ในการควบคุมของกิจการทรัพยากรดังกล่าวเป็นผลของเหตุการณ์ในอดีตซึ่งกิจการคาดว่าจะได้รับประโยชน์เชิงเศรษฐกิจนั้นในอนาคต และกิจการต้องพิจารณาว่ารายการนั้นเข้าเกณฑ์การรับรู้หรือไม่

“หนี้สิน” หมายถึง ภาระผูกพันในปัจจุบันของกิจการที่เกิดจากเหตุการณ์ในอดีตโดยการชำระหนี้คาดว่าจะส่งผลให้เกิดกระแสเงินไหลออกของทรัพยากรซึ่งเป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจของ

กิจการ ดังนั้นกิจการควรรับรู้หนี้สินด้านสิ่งแวดล้อมในงบดุลเมื่อมีความเป็นไปได้ค่อนข้างแน่ที่ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจของทรัพยากรจะออกจากกิจการเพื่อชำระภาระผูกพันในปัจจุบันและเมื่อมูลค่าของภาระผูกพันที่ต้องชำระนั้นสามารถวัดได้อย่างน่าเชื่อถือ

ดังนั้นจากการสัมภาษณ์ในส่วนนี้ภาครัฐจะต้องเป็นผู้ริเริ่มและกำหนดแนวคิดและแนวทางในการปฏิบัติที่เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมให้กับภาคธุรกิจ

5.5 ความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติและการกำกับดูแล

จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นในแนวทางเดียวกันว่า การจัดทำบัญชีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมยังไม่มีหลักปฏิบัติที่ชัดเจนและ ส่วนการจัดทำรายงานเป็นการจัดทำตามระเบียบข้อบังคับตามหลักปฏิบัติที่ภาครัฐกำหนดให้มีการนำส่งรายงานข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเท่านั้น และมีกลุ่มบริษัทตัวอย่างที่แสดงความคิดเห็นที่น่าสนใจดังนี้

ผู้จัดการฝ่ายสิ่งแวดล้อม B – 05 มีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติและการกำกับดูแลของกิจการว่า “การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทเป็นการปฏิบัติจัดทำตามกฎหมายและข้อกำหนดบังคับของรัฐที่ให้จัดทำ เช่น ตามระเบียบข้อบังคับกรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม และบริษัทกำหนดการจัดทำและรายงานในแผนงานของบริษัทตามที่ภาครัฐกำหนดให้จัดทำเท่านั้น ส่วนในเรื่องการนำข้อมูลรายงานให้หน่วยงานอื่นภายในบริษัทนั้นไม่มีการนำส่งรายงานระหว่างแผนกในบริษัทเพราะถือว่าการรายงานสิ่งแวดล้อมเป็นหน้าที่ที่ฝ่ายการผลิตหรือโรงงานมีหน้าที่ในการจัดทำส่งให้กับหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องเท่านั้น ส่วนในเรื่องการกำกับดูแลในความคิดเห็นของผมคิดว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับกระแสของสังคมในการเรียกร้องให้บริษัทที่เกี่ยวข้องอุตสาหกรรมให้แสดงความรับผิดชอบต่อสังคมเท่านั้น ซึ่งภาครัฐก็ไม่ได้มีความจริงจังในเรื่องนี้เท่านักเช่นในเรื่องการตรวจสอบหรือการจัดทำเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมก็มีการจัดทำให้เป็นไปตามกฎระเบียบข้อบังคับเท่านั้น”

ผู้จัดการฝ่ายสิ่งแวดล้อม B – 06 มีข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติกับการกำกับดูแลเพิ่มเติมในมุมมองที่น่าสนใจว่า “หลักการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัท ผมคิดว่าบริษัทส่วนใหญ่จะจัดทำตามแนวทางภาครัฐที่บังคับให้จัดทำมากกว่าที่บริษัทจะมีการกำหนดให้มีหลักปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเฉพาะของแต่ละบริษัท ส่วนที่บริษัทของผมนั้นจะใช้แนวทางปฏิบัติโดยนำเอาหลักปฏิบัติสากลที่บริษัทเกี่ยวข้องหรือที่ติดต้องงานระหว่างประเทศใช้เป็นหลักในการปฏิบัติ และในเรื่องการกำกับดูแลของบริษัทในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมผมคิดว่าเป็นกระแสของสังคมที่ให้บริษัทแสดงในเรื่องเกี่ยวกับการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม”

จากการสัมภาษณ์ในเรื่องเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติและการกำกับดูแล ทำการสรุปข้อมูลในการแสดงความคิดเห็นของผู้สัมภาษณ์ได้ ดังนี้

1. หลักการปฏิบัติและการกำกับดูแลของบริษัทในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมเป็นไปตามข้อกำหนดของภาครัฐที่บริษัทต้องจัดทำเท่านั้น
2. ในแผนงานของบริษัทไม่มีการกำหนดหลักการปฏิบัติหรือการกำกับดูแลในเรื่องสิ่งแวดล้อม
3. การจัดทำรายงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัทเป็นหน้าที่ของฝ่ายผลิตหรือฝ่ายบริหารเป็นผู้มีหน้าที่ในการจัดทำ และจัดทำตามข้อกำหนดหรือระเบียบของภาครัฐ
4. การนำเสนอรายงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมบริษัทนำเสนอรายงานให้ภาครัฐตามข้อกำหนดที่ภาครัฐกำหนดในการจัดส่ง ไม่มีการมีการส่งรายงานสิ่งแวดล้อมให้หน่วยงานภายในของธุรกิจรับทราบเกี่ยวเรื่องสิ่งแวดล้อม

ผู้วิจัยมีความคิดเห็นจากการสรุปข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในเรื่องเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติและการกำกับดูแล ซึ่งมีความคิดเห็นว่า ถ้าภาครัฐกำหนดหลักการปฏิบัติและการกำกับดูแลเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในแผนงานของบริษัทหรือนโยบายบริษัทรวมทั้งการกำหนดในเรื่องจัดทำรายงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและการนำเสนอรายงานสิ่งแวดล้อมให้กับหน่วยงานอื่น ๆ ภายในบริษัทรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม จะช่วยในการบริหารงานของบริษัทในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและยังอาจจะเป็นการช่วยในเรื่องของการบริหารจัดการในด้านต่างๆ ของบริษัทในอนาคต ซึ่งจะเป็นการก้าวไปสู่การบริหารงานในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมที่จะเป็นการสร้างความยั่งยืนให้กับธุรกิจในอนาคต

5.6 ความคิดเห็นในเรื่องเกี่ยวกับการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนสังคมและสิ่งแวดล้อมในแผนงานประจำปีของบริษัทมีผลต่อการยอมรับของสังคมและกลุ่มลูกค้าหรือไม่อย่างไร

ในการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่ในแนวทางเดียวกันว่า ในแผนงานประจำปีของบริษัทไม่มีการกำหนดโครงการพัฒนาชุมชนสังคมและสิ่งแวดล้อม แต่มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการช่วยเหลือสังคมและชุมชนทุกปีที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นกิจกรรมในการสร้างความสามัคคีหรือประชาสัมพันธ์บริษัทมากกว่า ซึ่งกิจกรรมส่วนใหญ่ของบริษัทจะเป็นโครงการปลูกป่าและโครงการช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสจัดเป็นโครงการที่จัดทำเป็นกิจกรรมภายในบริษัท ส่วนในเรื่องเกี่ยวกับการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับโครงการพัฒนาชุมชนสังคมและสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปีของบริษัท ผู้ถูกสัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีแนวคิดในทางเดียวกันว่าการนำเสนอข้อมูลในรายงานทางการเงินไม่มีผลต่อการยอมรับของสังคมหรือนักลงทุนที่มีต่อบริษัท แต่เป็นการแสดงภาพลักษณ์ของบริษัทที่มีต่อสังคมและประชาสัมพันธ์บริษัทมากกว่า

จากการสัมภาษณ์ในเรื่องเกี่ยวกับการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนสังคมและสิ่งแวดล้อมในแผนงานประจำปีของบริษัทมีผลต่อการยอมรับของสังคมและกลุ่มลูกค้าหรือไม่นั้นมีข้อสรุปจากการสัมภาษณ์ดังนี้

1. การพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมที่บริษัทมีการจัดทำขึ้นเพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์ให้บริษัทและเป็นการประชาสัมพันธ์บริษัท
2. ในแผนงานประจำปีของบริษัทไม่มีการกำหนดโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
3. การกำหนดกิจกรรมของบริษัทเป็นกิจกรรมที่เน้นเพื่อการสร้างความสัมพันธ์ของพนักงานภายในบริษัทมากกว่าที่จะมุ่งเน้นเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
4. การนำเสนอข้อมูลในรายงานการเงินของบริษัทเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมไม่ส่งผลต่อนักลงทุนหรือกลุ่มลูกค้าของบริษัท

จากการสัมภาษณ์ข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนสังคมและสิ่งแวดล้อมในแผนงานประจำปีของบริษัทมีผลต่อการยอมรับของสังคมและกลุ่มลูกค้าหรือไม่อย่างนั้นในส่วนนี้ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า

1. การจัดทำกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ภาคธุรกิจจัดทำเป็นการประชาสัมพันธ์และภาพลักษณ์ของบริษัทมากกว่าเพื่อเป็นการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
2. แผนงานของบริษัทเกี่ยวกับโครงการกิจกรรมภายในของบริษัทเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นการสร้างความสัมพันธ์พนักงานภายในบริษัทมากกว่าเพื่อการพัฒนาสังคมหรือสิ่งแวดล้อม

จากความคิดเห็นของผู้วิจัยข้างต้นสองข้อนั้น ผู้วิจัยคิดว่าถ้าภาคธุรกิจนำมาเป็นจุดเด่นของธุรกิจในการกำหนดในแผนงานประจำปีและกำหนดเป็นส่วนหนึ่งในโครงการกิจกรรมภายในของธุรกิจและนำเสนอให้ภายนอกจะเป็นข้อได้เปรียบทางในการบริหารงานทางธุรกิจ

5.7 ความคิดเห็นของผู้ถูกสัมภาษณ์ในการจัดเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยในการเรียงลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อมมี 6 ปัจจัย คือ การริเริ่มของภาครัฐ กฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศและต่างประเทศ หลักการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในองค์กร การกำกับดูแลกิจการด้านสิ่งแวดล้อม ด้านลูกค้าและสังคม ด้านนักลงทุน

จากการแสดงความคิดเห็นในส่วนนี้ ผู้ถูกสัมภาษณ์ด้านฝ่ายบัญชีและด้านฝ่ายบริหารที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมแสดงความคิดเห็น ปัจจัยลำดับแรกที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อม คือ การเริ่มของภาครัฐเป็นลำดับแรก และปัจจัยสุดท้ายที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อม คือ ด้านนักลงทุนเป็นการส่งผลต่อการประยุกต์การใช้บัญชีสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดหรือไม่ได้ส่งผลในการจัดทำ

ผลการวิจัยในส่วนของการสัมภาษณ์จากการแสดงความคิดเห็นจากผู้จัดการฝ่ายบัญชีและฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม จะเห็นว่าข้อมูลจากการสัมภาษณ์แสดงให้เห็นว่าปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมต้องเริ่มจากภาครัฐเป็นผู้กำหนดการวางแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมแก่ภาคธุรกิจ โดยที่หน่วยงานของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมต้องมีการกำหนดกรอบแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนและแนวทางปฏิบัติเดียวกันที่ไม่ให้มีความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติ รวมทั้งการพิจารณานำกฎหมายต่างประเทศหรือระหว่างประเทศที่มีการบังคับใช้ควรมีการปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของประเทศไทยก่อนนำมาเป็นกรอบแนวทางปฏิบัติในประเทศไทย ซึ่งในเรื่องนี้ภาครัฐควรมีจัดสัมมนาในการระดมความคิดจากหน่วยงานเอกชนโดยแบ่งตามกลุ่มอุตสาหกรรมหรือตามลักษณะของธุรกิจที่ก่อให้เกิดภาวะมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมกับหน่วยงานของภาครัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเพื่อจัดทำแนวทางปฏิบัติให้เป็นมาตรฐานเดียวกันในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม

5.8 สรุปผลจากการสัมภาษณ์

จากการข้อมูลสัมภาษณ์มีประเด็นที่น่าสนใจในเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์การใช้บัญชีสิ่งแวดล้อม คือ

1. การกำหนดแนวทางปฏิบัติ ภาครัฐต้องเป็นผู้ริเริ่ม โดยการระดมความคิดจากภาคธุรกิจที่ดำเนินธุรกิจและส่งผลโดยตรงกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งในส่วนนี้ภาครัฐควรมีการจัดสัมมนาระหว่างภาครัฐกับภาคธุรกิจ และควรมีการแบ่งกลุ่มสัมมนาตามกลุ่มธุรกิจอุตสาหกรรมหรือตามลักษณะของธุรกิจที่ก่อให้เกิดภาวะมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม
2. กรอบแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนและแนวปฏิบัติในทิศทางเดียวกัน จะไม่ทำให้เกิดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติของแต่ละหน่วยงาน
3. การกำหนดบริษัทหรือธุรกิจที่มีความชำนาญในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นการรองรับกำจัดมลพิษเพื่อให้ถูกตามหลักการปฏิบัติของสากล

สรุปผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์

การจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยมีปัจจัยที่สำคัญเป็นลำดับแรก คือ ความชัดเจนของภาครัฐที่เป็นผู้กำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดด้านสิ่งแวดล้อม โดยที่ภาครัฐต้องมีการระดมความคิดจากภาคธุรกิจในกลุ่มธุรกิจต่าง ๆ ที่มีการดำเนินงานที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อนำข้อมูลที่เกิดจากการปฏิบัติจริงของแต่ละกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมไปเป็นแนวทางในการกำหนดข้อบังคับหรือกฎหมายในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งภาครัฐต้องมีการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายต่างประเทศหรือหลักปฏิบัติสากลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนำมาปรับให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในประเทศไทย

จากการจัดการดังกล่าวของภาครัฐถ้ามีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน นักบัญชีจะสามารถกำหนดแนวทางการปฏิบัติด้านการจัดทำบัญชีและการสอบบัญชีในเรื่องการบัญชีสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยได้ในอนาคต

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อม เป็นการจัดทำเพื่ออยากทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในธุรกิจ การจัดทำรายงานและการเปิดเผยข้อมูลของแต่ละกลุ่มธุรกิจที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในธุรกิจ รวมทั้งการศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในทางปฏิบัติในแต่ละกลุ่มธุรกิจ ในการจัดทำวิจัยกำหนดสมมติฐานเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

กลุ่มบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย 7 กลุ่มหลักทรัพย์ต่างกันจะทำให้การประยุกต์การใช้บัญชีสิ่งแวดล้อมของกลุ่มบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยต่างกัน ได้แก่ การริเริ่มหลักในระดับประเทศ หลักการที่ต้องปฏิบัติ กฎหมายทั้งในประเทศและกฎหมายสากล การกำกับดูแลกิจการที่ดี แรงกระตุ้นจากสังคมความเสี่ยงด้านชื่อเสียง แรงกระตุ้นจากนักลงทุน

การศึกษาใช้กลุ่มประชากรคือ ผู้บริหารฝ่ายบัญชีและผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมี 7 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร กลุ่มสินค้าอุปโภคบริโภค กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง กลุ่มทรัพยากร กลุ่มบริการ กลุ่มเทคโนโลยี จำนวน 407 บริษัท การส่งแบบสอบถามได้ส่งแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 407 บริษัทจำนวนแบบสอบถามที่ได้ส่งกลับจำนวน 134 บริษัท และการสัมภาษณ์ทำการสัมภาษณ์ทุกกลุ่มตัวอย่างโดยทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างกลุ่มละ 1 บริษัทและบริษัทละ 2 ท่าน

ผลจากการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อมการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยมีปัจจัยที่สำคัญเป็นลำดับแรก คือ ปัจจัยการริเริ่มหลักในระดับชาติ ซึ่งเป็นการแสดงความชัดเจนของภาครัฐที่จะเป็นผู้กำหนดแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดด้านสิ่งแวดล้อม โดยที่ภาครัฐต้องมีการระดมความคิดจากภาคธุรกิจในกลุ่มธุรกิจต่าง ๆ ที่มีการดำเนินงานที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อนำข้อมูลที่เกิดจากการปฏิบัติจริงของแต่ละกลุ่มธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมไปเป็นแนวทางในการกำหนดข้อบังคับหรือกฎหมายในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จากการศึกษา

ข้อมูลจากการทำวิจัยในเรื่องปัจจัยริเริ่มในระดับชาติจะสอดคล้องกับการศึกษาในหัวข้อปัจจัยกฎหมายทั้งในประเทศและกฎหมายสากล รวมทั้งปัจจัยที่เกี่ยวกับหลักการปฏิบัติของภาคธุรกิจจากการข้อมูลการตอบแบบสอบถามและข้อมูลจากการสัมภาษณ์ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในสามด้านนี้มีข้อมูลที่มีความสอดคล้องกัน คือ ภาครัฐต้องมีการศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับกฎหมายต่างประเทศหรือหลักปฏิบัติสากลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนำมาปรับให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในประเทศไทย รวมทั้งภาครัฐต้องมีการจัดอบรมสัมมนาระดมความคิดเห็นกับภาคธุรกิจที่มีการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ภาครัฐได้ทำการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันซึ่งยังรวมทั้งเป็นหลักปฏิบัติที่เป็นสากลที่ต่างชาติดอมรับและปฏิบัติตามกฎหมายของประเทศไทย ดังนั้นในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ จึงต้องมีการสนับสนุนจากภาครัฐโดยทางภาครัฐต้องทำการจัดอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เพื่อได้ข้อกำหนดมาตรฐาน ระเบียบข้อบังคับ บทลงโทษ เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมรวม ซึ่งจะเป็นแรงจูงใจในและแรงกระตุ้นให้กับภาคธุรกิจเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม และอาจจะทำให้รวมถึงเรื่องการจัดเก็บภาษีกับภาคธุรกิจ ในการคำนวณต้นทุนที่เกิดจากการจัดการเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมนั้นสามารถเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานของธุรกิจที่สามารถนำไปทำการลดหย่อนภาษีของธุรกิจได้

จากผลการศึกษาข้อมูลจากปัจจัยสามด้าน คือ ปัจจัยการริเริ่มในระดับชาติ ปัจจัยกฎหมายทั้งในประเทศและกฎหมายสากล รวมทั้งปัจจัยเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติที่ข้อมูลจากการศึกษามีความสอดคล้องและสนับสนุนข้อมูลระหว่างกันนั้น ข้อมูลดังกล่าวยังส่งผลต่อข้อมูลในปัจจัยอีกสามด้าน คือ ปัจจัยเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดี ปัจจัยเกี่ยวกับแรงกระตุ้นจากสังคมความเสี่ยงด้านชื่อเสียง รวมทั้งปัจจัยเกี่ยวกับแรงกระตุ้นจากนักลงทุน ซึ่งจากข้อมูลที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีเป็นผลมาจากการที่ภาครัฐมีข้อกำหนดที่ดี ผลจากการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ได้มาตรฐานตามข้อกำหนดที่ดีที่ภาครัฐกำหนดจะทำให้ข้อมูลบริษัทมีการกำหนดแผนงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นแผนงานของบริษัททั้งระยะสั้นและระยะยาวในแผนงานประจำปีของบริษัท และการกำหนดแผนงานควรมีเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ทางด้านระบบการบริหารสิ่งแวดล้อมให้กับส่วนงานที่มีหน้าที่เกี่ยวข้อง การจัดการเกี่ยวกับโครงการกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้เป็นระบบและต่อเนื่อง รวมทั้งการจัดหาเงินทุนและการจัดทำงบประมาณเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวก็เป็นข้อมูลที่ยังส่งผลให้ปัจจัยอีกสองด้านคือแรงกระตุ้นจากสังคมและแรงกระตุ้นจากนักลงทุน เป็นการดำเนินงานของธุรกิจที่ส่งผลต่อเนื่องกันจากผลของการวิจัยทั้งสองปัจจัยดังนี้ คือ ทางด้านสังคมในเรื่องเกี่ยวกับกลุ่มลูกค้าของธุรกิจ ถ้าธุรกิจมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหรือของผลิตภัณฑ์ที่เป็นผลิตภัณฑ์ที่ช่วยลดมลภาวะ

ด้านสิ่งแวดล้อมจะส่งผลต่อภาพลักษณ์และการยอมรับของสังคม รวมทั้งภาคธุรกิจที่มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการดำเนินงานภายในและการช่วยส่งเสริมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่อสังคมจะเป็นการแสดงผลภาพลักษณ์ของธุรกิจที่แสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม

ดังนั้นจากผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อมทั้ง 6 ด้านนั้น สามารถทำการสรุปผลการศึกษาข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามและจากการสัมภาษณ์จากกลุ่มธุรกิจที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมที่จะสามารถกำหนดให้มีการจัดทำเป็นระบบบัญชีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หรือมาตรการบัญชีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมได้นั้น ภาครัฐเป็นส่วนสำคัญลำดับแรกของการเป็นผู้วางแนวทางการปฏิบัติ กฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมให้มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของประเทศไทย โดยทำการศึกษาจากกฎหมายหรือหลักปฏิบัติสากล ซึ่งถ้าภาครัฐมีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน นักบัญชีจะสามารถกำหนดแนวทางการปฏิบัติด้านระบบบัญชี การสอบบัญชีในเรื่องการบัญชีสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

ในการจัดทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับบัญชีสิ่งแวดล้อมมีข้อเสนอแนะดังนี้ คือ

1. ควรแยกศึกษากลุ่มตัวอย่างตามลักษณะการดำเนินธุรกิจด้วย เพราะจากการศึกษาจะพบว่ากลุ่มธุรกิจเดียวกันแต่ลักษณะการดำเนินธุรกิจหรือผลิตภัณฑ์ของธุรกิจที่แตกต่างกันมีผลให้เกิดช่องว่างเกี่ยวกับกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมด้วยเช่นกัน ดังการถ้ามีการศึกษาเกี่ยวกับการบัญชีสิ่งแวดล้อมขอเสนอให้ทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามกลุ่มธุรกิจและมีการแบ่งกลุ่มธุรกิจแต่ละกลุ่มตามลักษณะการดำเนินงานหรือผลิตภัณฑ์ของธุรกิจ
2. การวิจัยเกี่ยวกับบัญชีสิ่งแวดล้อมต้องศึกษาเกี่ยวกับกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามแต่กลุ่มธุรกิจและผลิตภัณฑ์ของธุรกิจด้วย
3. ในการวิจัยเกี่ยวกับบัญชีสิ่งแวดล้อม ในการจัดทำต้องศึกษาข้อมูลในการกำหนดเกี่ยวกับขนาดของธุรกิจในการดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามเฉพาะของลักษณะการดำเนินงานของธุรกิจและสภาพแวดล้อมที่ธุรกิจนั้นเกี่ยวข้อง

การทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมนั้นน่าจะเป็นแนวทางในการอนุรักษ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพื่อความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม

บรรณานุกรม

กฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม พระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535

<http://www.environment.tn.th>

กรอบการศึกษาแนวคิดเพื่อใช้เป็นเครื่องมือที่ใช้วัดกิจกรรมทางเศรษฐกิจและวิเคราะห์ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อม ในการเชื่อมโยงระบบบัญชีประชาชาติกับระบบบัญชี สิ่งแวดล้อมตามกรอบแนวคิด SEEA (System of Integrated Environment and Economic Accounting) กรณีตัวอย่างประเทศญี่ปุ่นที่มีการพัฒนารูปแบบการจัดทำบัญชีทางสิ่งแวดล้อม (The Environment and Economic Accounting) ที่เป็นสากล : บทความจากการบรรยายเรื่อง The Environment Satellite Accounts ณ ห้องประชุมลีปนนท์ เกตุทัต (2549)

คณะทำงานส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมและบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย : ความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) : หนังสือ เข้มทิศธุรกิจเพื่อสังคม (1 กุมภาพันธ์ 2551)

จักรพันธ์ จินดาวงศ์ (2547) : แนวทางการปฏิบัติและแนวโน้มทางการบัญชีการเงิน และการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของ อุตสาหกรรมประเภทที่มีผลกระทบโดยตรงหรือมีนัยสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม

ดร. ศุภมิตร เตชะมนตรีกุล และรองศาสตราจารย์ดวงมณี โกมารทัต (28 กันยายน 2549) : การกำกับดูแลกิจการและการเปิดเผยข้อมูลความรับผิดชอบต่อสังคม : โครงการสัมมนา “ได้ร่มพระบารมี-การบัญชีก้าวไกล”

ดร.กิตติมา อัครนพวงศ์ : การบัญชีสิ่งแวดล้อม Environmental Accounting จาก

<http://utcc2.utcc.ac.th/vraccountant/index.php?mod=Knowledge&file=view&saralD=8>

ดวงมณี โกมารทัต “ การบัญชีสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ” วารสารนักบัญชี 48,3) หน้า 67 – 93 (เมษ. – ก.ค. 2545)

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย(SEC) : การเปรียบเทียบขนาดของการเปิดเผยข้อมูลนโยบายสิ่งแวดล้อม ของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2550)

นางนุช โฆษิตคุณ(2545) ทศนคติของนักบัญชีเกี่ยวกับการบัญชีสิ่งแวดล้อม

นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ (สิงหาคม 2549) : มุมมองและบทวิเคราะห์ในภาพรวมในโครงการหน่วยจัดความรู้ด้านการค้าและสิ่งแวดล้อมในสถานการณ์สากล : บทความการสัมมนาเรื่องโจทย์ของประเทศไทยในเรื่องการค้าและสิ่งแวดล้อมสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

นายพิเชษฐ์ โสภางษ์ (2545) การเปิดเผยข้อมูลการบัญชีสิ่งแวดล้อม กรณีศึกษากลุ่มบริษัทเคมีภัณฑ์ และพลาสติก

พจน์ วีรศุทธากร (2543) การประยุกต์ใช้การบัญชีสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

ภุริภัท ว่องพิพัฒนานนท์ (บริษัททิม คอนซัลติ้ง เอนจิเนียริง แอนด์ แมเนจเม้นท์ จำกัด) : การพัฒนาประเทศกับการจัดการสิ่งแวดล้อมของไทย , บทความ ประชาชาติธุรกิจ (12 กรกฎาคม 2549)

มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 53 เรื่อง ประมาณการหนี้สิน หนี้สินที่อาจเกิดขึ้น และสินทรัพย์ที่อาจเกิดขึ้น (ใช้แทนมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 21)

ร่างมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 57 เรื่อง เกษตรกรรม

รองศาสตราจารย์วัชรนิพร เศรษฐศักดิ์โก : การนำเสนอขอบเขตของบัญชีเพื่อสิ่งแวดล้อมในด้านการเก็บข้อมูลในการบันทึกรายการทางบัญชีและรายงานเกี่ยวกับการบัญชีเกี่ยวกับหนี้สิน

ศิลปะพร ศรีจันทเพร “ การบัญชีสีเขียว : แนวโน้มที่โลกเรียกร้อง ” วารสารบริหารธุรกิจ 29,1009
หน้า 1- 3 (ม.ค. – มี.ค. 2549)

ศุภมิตร เตชะมนตรีกุล (2540) การเปิดเผยข้อมูลสิ่งแวดล้อมในรายงานทางการเงินและรายงานผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

International Guidance Document : Environmental Management Accounting : International
Federation of Accountants

Report on CSR Information Assurance Research May 2007 Ministry of the Environment
The Japanese Institute of Certified Public Accountants

Theoretical Framework for Environmental Accounting-Application on the Egyptian Petroleum
Sector Mohamed A Raouf A hamid, MSc.The Egyptian Forum on Environment&
Sustainable Development (EFESD)Cairo, EgyptPresented for Ninth Annual
Conference of the Economic Research Forum (ERF) 26-28 October 2002

แบบสอบถาม

ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อม

กลุ่มหลักทรัพย์

- ☐ กลุ่มเกษตรและอุตสาหกรรม
- ☐ กลุ่มสินค้าอุปโภคและบริโภค
- ☐ กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม
- ☐ กลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้าง
- ☐ กลุ่มทรัพยากร
- ☐ กลุ่มบริการ
- ☐ กลุ่มเทคโนโลยี

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารฝ่ายบัญชี

1. เพศ

- ☐ ชาย
- ☐ หญิง

2. อายุ

- ☐ น้อยกว่า 30 ปี
- ☐ 30-35 ปี
- ☐ 36-40 ปี
- ☐ มากกว่า 40 ปี

3. ระดับการศึกษา

- ☐ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า
- ☐ สูงกว่าปริญญาตรี

4. ประสบการณ์ในการทำงานด้านการบัญชี

- ☐ น้อยกว่า 5 ปี
- ☐ 5-10 ปี
- ☐ 11-15 ปี
- ☐ มากกว่า 15 ปี

5. ตำแหน่งงานในปัจจุบัน

- ☐ ผู้อำนวยการฝ่ายบัญชี ☐ ผู้จัดการฝ่ายบัญชี
☐ อื่นๆ

6. ท่านทราบเรื่องการบัญชีสิ่งแวดล้อมหรือไม่

- ☐ ไม่เคยทราบ ☐ ได้ยินแต่ไม่ทราบรายละเอียด
☐ อื่น ๆ (ระบุ)

ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับบริษัท

1. ปัจจุบันกิจการของท่านได้รับการรับรองมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม (ISO 140001) หรือไม่

- ☐ ได้รับ ☐ กำลังดำเนินการขอรับ
☐ ไม่ได้รับ

2. กิจการมีการขอรับการส่งเสริมการลงทุนจาก B.O.I. หรือไม่

- ☐ ขอ ระยะเวลา.....ปี
☐ ไม่ได้ขอ

3. ระยะเวลาในการดำเนินงานของบริษัท

- ☐ น้อยกว่า 10 ปี ☐ 10 - 15 ปี
☐ 16 - 20 ปี ☐ มากกว่า 20 ปี

4. กิจการมีสาขาหรือไม่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ไม่มีสาขา
☐ มีสาขาในประเทศ จำนวน.....สาขา
☐ มีสาขาในต่างประเทศประเทศ จำนวน.....สาขา

5. จำนวนพนักงานของบริษัท

- ☐ น้อยกว่า 50 คน ☐ 50 - 100 คน
☐ 101 - 150 คน ☐ มากกว่า 150 คน

6. ทุนจดทะเบียนของบริษัท

☐ ต่ำกว่า 10 ล้านบาท	☐ 10 - 30 ล้านบาท
☐ มากกว่า 30 - 50 ล้านบาท	☐ มากกว่า 50 ล้านบาท

7. รายได้หลักของกิจการเฉลี่ยต่อปี

☐ ต่ำกว่า 10 ล้านบาท	☐ 10 - 30 ล้านบาท
☐ มากกว่า 30 - 50 ล้านบาท	☐ มากกว่า 50 ล้านบาท

8. สินทรัพย์รวม

☐ ต่ำกว่า 50 ล้านบาท	☐ 50 - 100 ล้านบาท
☐ มากกว่า 100 - 150 ล้านบาท	☐ มากกว่า 150 ล้านบาท

7. สัดส่วนการถือหุ้นของชาวไทยและชาวต่างชาติ

- ☐ ผู้ถือหุ้นไทย 100%
- ☐ ผู้ถือหุ้นต่างชาติ น้อยกว่า 25%
- ☐ ผู้ถือหุ้นต่างชาติ 25% - 50%
- ☐ ผู้ถือหุ้นต่างชาติ มากกว่า 50%
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

9. กลุ่มลูกค้าส่วนใหญ่ของบริษัท (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ ภายในประเทศ
- ☐ ต่างประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (ระบุประเทศ).....
- ☐ ต่างประเทศในกลุ่มเอเชีย (ระบุประเทศ).....
- ☐ อื่น ๆ (ระบุ)

10. หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมในบริษัทของท่าน

☐ ฝ่ายผลิต	☐ ฝ่ายควบคุมคุณภาพ
☐ ฝ่ายบริหาร	☐ อื่นๆ (ระบุ)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการริเริ่มการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมในระดับประเทศในเรื่องต่าง ๆ

เรื่อง	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. รัฐมีการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม เพื่อแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับต้นทุนสิ่งแวดล้อม	☐	☐	☐	☐	☐
2. รัฐควรกำหนดมาตรฐานการบัญชีในการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม	☐	☐	☐	☐	☐
3. รัฐต้องมีกฎระเบียบบังคับและมาตรฐานในการตรวจสอบและบทลงโทษเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม	☐	☐	☐	☐	☐
4. รัฐควรกำหนดให้ธุรกิจที่เกิดมลภาวะและกระทบสิ่งแวดล้อม ให้แสดงต้นทุนหรืองบประมาณเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในรายงานทางการเงิน	☐	☐	☐	☐	☐
5. รัฐควรมีการสนับสนุนการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมโดยมีการกำหนดนโยบายในการลดภาษีหรือให้สิทธิทางด้านการค้ากับกิจการที่มีการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม	☐	☐	☐	☐	☐
6. รัฐควรจัดสัมมนาด้านการจัดบัญชีสิ่งแวดล้อมให้กับธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม	☐	☐	☐	☐	☐

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นเกี่ยวกับกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมในประเทศและต่างประเทศในเรื่องต่างๆ

เรื่อง	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. การกำหนดมาตรฐานการบัญชีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยควรสอดคล้องกับพระราชบัญญัติด้านสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535	☐	☐	☐	☐	☐
2. การกำหนดมาตรฐานการบัญชีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยควรทำการศึกษาจากประเทศยุโรปและเอเชีย	☐	☐	☐	☐	☐
3. การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับและมาตรฐานในการตรวจสอบและบทลงโทษควรศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติด้านสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535	☐	☐	☐	☐	☐

ตอนที่ 5 ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการที่บริษัทต้องปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในเรื่องต่าง ๆ

เรื่อง	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. การประเมินหรือตรวจสอบสิ่งแวดล้อมที่มีต่อกิจการ	☐	☐	☐	☐	☐
2. การกำหนดแผนหรือนโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	☐	☐	☐	☐	☐
3. การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมของบริษัท	☐	☐	☐	☐	☐
4. การกำหนดแผนงานและหน่วยงานบุคคลของบริษัทที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม	☐	☐	☐	☐	☐
5. การกำหนดแผนงานเกี่ยวกับการศึกษาและจัดฝึกอบรมด้านการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม	☐	☐	☐	☐	☐
6. การกำหนดระบบข้อมูลและระบบบัญชีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัท	☐	☐	☐	☐	☐
7. การกำหนดการประชาสัมพันธ์ด้านสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกบริษัท	☐	☐	☐	☐	☐
8. การประเมินผลการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมทุกหน่วยงานของบริษัทที่เกี่ยวข้อง	☐	☐	☐	☐	☐

ตอนที่ 6 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการกำกับดูแลกิจการที่ดีด้านสิ่งแวดล้อมในเรื่องต่าง ๆ

เรื่อง	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. การกำหนดแผนหรือนโยบายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเป็นแผนระยะสั้นและระยะยาวของบริษัท	☐	☐	☐	☐	☐
2. การจัดสรรงบประมาณหรือเงินทุนที่เหมาะสมและเพียงพอสำหรับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมของบริษัท	☐	☐	☐	☐	☐
3. การพัฒนาความรู้ทางด้านระบบการบริหารสิ่งแวดล้อมให้กับพนักงานที่เกี่ยวข้องของบริษัท	☐	☐	☐	☐	☐
4. การจัดหาเงินทุนและจัดสรรงบประมาณในเครื่องจักรอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมของบริษัท	☐	☐	☐	☐	☐
5. การกำหนดให้มีหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงทางด้านสิ่งแวดล้อมในเรื่องของงบประมาณและการจัดหาเงินทุนด้านสิ่งแวดล้อม	☐	☐	☐	☐	☐
6. การกำหนดให้มีหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อมที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงและสามารถรายงานนำเสนอข้อมูลที่เกี่ยวข้องต่อผู้บริหารระดับสูงของบริษัทได้โดยตรง	☐	☐	☐	☐	☐
7. การจัดทำ โครงการ / กิจกรรม ด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทให้เป็นระบบและต่อเนื่อง	☐	☐	☐	☐	☐

ตอนที่ 7 ความคิดเห็นเกี่ยวกับผลกระทบการบัญชีสิ่งแวดล้อมที่มีต่อผลการดำเนินงาน
และภาพลักษณ์ของบริษัท

ผลกระทบของการบัญชีสิ่งแวดล้อม	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1. กิจกรรมที่มีภาพลักษณ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมี ผลต่อการยอมรับของลูกค้า	☐	☐	☐	☐	☐
2. การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มีผลต่อการยอมรับของสังคม	☐	☐	☐	☐	☐
3. การนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมใน รายงานทางการเงินจะเป็นปัจจัยที่ทำให้ธุรกิจได้เปรียบ ในการแข่งขันทางการค้า	☐	☐	☐	☐	☐
4. ผลิตภัณฑ์ที่มีการอนุรักษ์และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมที่มี ผลต่อการเลือกซื้อของลูกค้า	☐	☐	☐	☐	☐
5. ผลิตภัณฑ์และบริการที่มีการรับรองมาตรฐานด้าน สิ่งแวดล้อม (ฉลากสีเขียว) เป็นที่ยอมรับของสังคม	☐	☐	☐	☐	☐
6. ผลิตภัณฑ์ที่หมดการใช้งานและสามารถนำไปใช้งานอื่น ได้อีก (recycle) เป็นที่ต้องการของสังคม	☐	☐	☐	☐	☐
7. สภาพแวดล้อมของชุมชนรอบธุรกิจมีผลต่อจัดทำและ นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม	☐	☐	☐	☐	☐
8. การจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมและการเปิดเผยข้อมูลจะช่วย ให้กิจการสามารถสร้างกำไรและผลตอบแทนระยะยาว	☐	☐	☐	☐	☐
9. การจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมและการเปิดเผยข้อมูลมีผลต่อ การตัดสินใจของนักลงทุน	☐	☐	☐	☐	☐
10. การเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมทั้ง ภายในและภายนอกแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม	☐	☐	☐	☐	☐

ตอนที่ 8 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์บัญชีสิ่งแวดล้อม

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ตอบแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ : ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้บัญชีสิ่งแวดล้อม

คำถามเริ่มต้น

ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมและแนวทางปฏิบัติอย่างไรบ้าง

คำถามเกี่ยวกับปัจจัยภาครัฐและกฎหมาย

1. การกำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ภาครัฐควรเป็นผู้เริ่มกำหนดแนวทางปฏิบัติในด้านใด และมีอุปสรรคและปัญหาอย่างไร
2. ตามข้อกำหนดในพ.ร.บ. สิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 กำหนดให้รายงานเกี่ยวกับมลภาวะด้านเสียง ด้านอากาศ ด้านขยะของเสีย ควรมีการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมอย่างไร และมีปัญหาอุปสรรคหรือไม่

คำถามเกี่ยวกับปัจจัยหลักการปฏิบัติและการกำกับดูแล

1. การกำหนดนโยบายและวางแผนการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัท มีปัญหาและอุปสรรคในด้านใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม
2. การรวบรวมข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หลักการปฏิบัติ วิธีการขั้นตอนในการรวบรวมและบันทึกข้อมูล การรับรู้รายการ มีการประยุกต์และเลือกมาตรฐานการบัญชีและหลักการปฏิบัติด้านใดมาประยุกต์ใช้เกี่ยวกับข้อมูลสารสนเทศด้านสิ่งแวดล้อม

คำถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสังคม

1. การประชาสัมพันธ์และโครงการพัฒนาสังคมและชุมชนเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของบริษัท ในรายการเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายหรือสินทรัพย์ที่เกี่ยวข้อง ท่านคิดว่ามีส่วนสำคัญในการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมหรือไม่ และมีปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำอย่างไร
2. การนำเสนอข้อมูลด้านบัญชีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมในรายงานประจำปี มีผลต่อการตัดสินใจของนักลงทุนและกลุ่มลูกค้าหรือไม่อย่างไร

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

แบบสัมภาษณ์ : ผู้จัดการ / วิศวกร

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ตำแหน่งงาน.....

☐

2. ประสบการณ์ทำงาน.....ปี

☐

3. การทำงานในบริษัท.....ปี

☐

4. ท่านเคยศึกษาและอบรมเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมในด้านใดบ้าง

☐

.....
.....
.....
.....

5. บริษัทดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรม ในกลุ่มธุรกิจ

☐

6. บริษัทได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 140000

☐

7. บริษัทมีการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมด้านใดบ้าง

☐

.....
.....
.....
.....

ส่วนที่ 2 ภาครัฐ : การริเริ่มตามกฎหมายข้อบังคับ

1. นโยบายของรัฐด้านสิ่งแวดล้อมมีความชัดเจนเพียงใด

☐

.....

.....

.....

.....

2. ลักษณะธุรกิจที่มีความแตกต่างมีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของธุรกิจหรือไม่
ถ้ามีความแตกต่างควรมีการปรับปรุงแก้ไขอย่างไร

☐

.....

.....

.....

.....

.....

3. พระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ที่ใช้ในปัจจุบันมีความเหมาะสมกับ
การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมหรือไม่

☐

.....

.....

.....

.....

4. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่ภาครัฐควรดำเนินการ
แก้ไขปรับปรุงมีด้านใดบ้าง

☐

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 หน่วยงาน : หลักการปฏิบัติและการกำกับดูแล

1. บริษัทมีการกำหนดนโยบายการวางแผนหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติ
ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างไร

☐

.....
.....
.....
.....

2. การจัดทำข้อมูลสารสนเทศด้านสิ่งแวดล้อม ทำตามกฎหมายหรือ
ข้อกำหนดในการจัดทำ หรือตามสภาพแวดล้อมของสภาพเศรษฐกิจ
และสถานการณ์ของสังคม

☐

.....
.....
.....

3. หลักเกณฑ์ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อม ใช้หลักเกณฑ์หรือ
วิธีการใดในการประยุกต์ใช้

☐

.....
.....
.....
.....

4. การจัดทำรายงานเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม มีการจัดทำอย่างไร และการ
นำเสนอข้อมูลให้ส่วนงานใดบ้าง

☐

.....
.....
.....
.....
.....

5. ปัญหาในการปฏิบัติงานด้านสิ่งแวดล้อมมีอุปสรรคในการปฏิบัติงานหรือไม่
และมีแนวทางการแก้ไขปรับปรุงมีด้านใดบ้าง

☐

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 4 สังคม

1. บริษัทมีนโยบายเกี่ยวกับโครงการพัฒนาชุมชนและสังคม ในแผนงานของ
บริษัทหรือไม่

☐

.....

.....

.....

.....

2. บริษัทมีการจัดโครงการพัฒนาสังคม/ชุมชน ทางสิ่งแวดล้อมด้านใดบ้าง

☐

.....

.....

.....

.....

3. ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการพัฒนาสังคมเป็นส่วนหนึ่งในรายงานประจำปี มีผลต่อ
การยอมรับของสังคมด้านลูกค้าและนักลงทุนมากน้อยเพียงใด

☐

.....

.....

.....

4. ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของบริษัท และมีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร

.....

.....

.....

.....

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

แบบสัมภาษณ์ : ผู้จัดการฝ่ายบัญชี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ตำแหน่งงาน.....

☐

2. ประสบการณ์ทำงาน.....ปี

☐

3. การทำงานในบริษัท.....ปี

☐

4. ท่านเคยศึกษาและอบรมเรื่องการบัญชีสิ่งแวดล้อมหรือไม่
หรือ ท่านมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบัญชีสิ่งแวดล้อมอย่างไร

☐

.....
.....
.....
.....

5. บริษัทดำเนินธุรกิจอุตสาหกรรม ในกลุ่มธุรกิจ

☐

6. บริษัทได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14000 มาเป็นเวลานานเท่าใด

☐

.....

ส่วนที่ 2 ภาครัฐ : การริเริ่มและกฎหมายข้อบังคับ

1. ท่านคิดว่า นโยบายของรัฐด้านสิ่งแวดล้อมมีความชัดเจนเพียงใด

☐

.....

.....

.....

.....

2. ท่านคิดว่าความแตกต่างของลักษณะธุรกิจ มีผลต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของธุรกิจหรือไม่อย่างไร

☐

.....

.....

.....

.....

.....

3. พระราชบัญญัติสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2535 ที่ใช้ในปัจจุบันมีความเหมาะสมกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมหรือไม่

☐

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. ปัจจุบันสาขาวิชาชีพยังไม่มีออกมาตราฐานการบัญชีและการสอบบัญชีเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม ถ้ามีการจัดทำท่านคิดว่าควรมีการกำหนดให้ครอบคลุมเกี่ยวกับด้านใดบ้าง

☐

.....

.....

.....

.....

.....

5. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมมีด้านใดบ้าง

☐

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 3 หน่วยงาน : หลักการปฏิบัติและการกำกับดูแล

1. บริษัทมีการกำหนดนโยบายและการวางแผนหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติ
ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างไร

☐

.....

.....

.....

.....

2. การจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศด้านสิ่งแวดล้อมหรือการจัดทำรายงานให้กับ
ผู้บริหาร หมายเหตุประกอบงบการเงิน ได้รับข้อมูลมาจากส่วนงาน
แผนกใดบ้างของบริษัท

☐

.....

.....

.....

3. หลักเกณฑ์ในการปฏิบัติเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม
ใช้หลักเกณฑ์หรือวิธีการในการประยุกต์ใช้อย่างไร

☐

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. การจัดทำรายงานเกี่ยวกับบัญชีสิ่งแวดล้อม มีการจัดทำอย่างไร และการนำเสนอข้อมูลให้แก่หน่วยงานภายในและภายนอกอย่างไร

☐

.....

.....

.....

.....

.....

5. ปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับหลักการปฏิบัติงานด้านบัญชีสิ่งแวดล้อมมีหรือไม่ และมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงด้านใดบ้าง

☐

.....

.....

.....

.....

.....

ส่วนที่ 4 สังคม

1. บริษัทมีนโยบายเกี่ยวกับโครงการพัฒนาชุมชนและสังคม ในแผนงานของบริษัทหรือไม่

☐

.....

.....

.....

.....

2. บริษัทมีการจัดโครงการพัฒนาสังคม/ชุมชน ทางสิ่งแวดล้อมด้านใดบ้าง

☐

.....

.....

.....

.....

☐

3. ท่านคิดว่า ข้อมูลเกี่ยวกับโครงการพัฒนาสังคมที่ เป็นส่วนหนึ่งใน
รายงานประจำปีส่งผลต่อการยอมรับของสังคมด้านลูกค้าและนักลงทุน
มากน้อยเพียงใด

.....

.....

.....

.....

.....

4. ท่านคิดว่ากิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อมของบริษัทส่งผลต่อภาพลักษณ์ของบริษัท
หรือไม่อย่างไร

☐

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ

อาจารย์จงจิตต์ พิมพาลัย

วุฒิการศึกษา

ปริญญาโทMS. (บัญชี) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปริญญาตรี บธบ.(บัญชี) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ปัจจุบันตำแหน่ง

อาจารย์ประจำ

ประสบการณ์ในการทำงานวิจัย - ไม่มี -